

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэбэ, субуотаба тахсар

2020 с. ОЛУННЬУ 22 КҮНЭ СУБУОТА № 14-15 (5544-5545)

ЗАВТРА — ДЕНЬ ЗАЩИТНИКА ОТЕЧЕСТВА

Дорогие якутяне!

От имени руководства Республики Саха (Якутия) и от себя лично поздравляю вас с Днём защитника Отечества!

Этот год для России, в том числе для Якутии особенный – вся держава готовится к празднованию 75-летия Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов. Президентом страны Владимиром Владимировичем Путиным 2020 год в Российской Федерации объявлен Годом Памяти и славы. В нашей республике я объявил Годом Патриотизма.

Мы сегодня выражаем огромную благодарность и преклоняемся перед подвигом ветеранов Великой Отечественной войны – истинных Защитников Отечества, Героев, которые стояли насмерть и в кровопролитных, тяжёлых боях отстояли Родину, избавили мир от фашизма.

В Год Патриотизма в республике отмечу, что такие качества как мужество, отвага во многом связаны именно с любовью к своей земле, Родине, с ответственностью перед родными и близкими, земляками. Именно поэтому каждого ребёнка с малых лет в семье, детском саду и школе нужно растить патриотом своей республики и России. Это самый правильный путь для развития и процветания нашей страны. Для этого нужны реальные примеры, и они у нас есть. Это красноармеец Фёдор Попов, в рукопашной схватке в траншее врага уничтоживший до 50 солдат и офицеров противника и удерживавший плацдарм до переправы через Днепр основных сил советских войск. Это наши легендарные снайперы Фёдор Охлопков и Иван Кульбертинов, наводившие ужас в рядах врагов. Все они были патриотами своей республики и страны. В годы Великой Отечественной войны звание Героя Советского Союза было присвоено нескольким тысячам советских солдат, совершившим беспримерные подвиги на полях сражений. В том числе высшей наградой страны были отмечены двадцать четыре воина-якутянина, а ещё один получил звание Героя России. Наши дети и молодёжь должны знать о своих героях, и воспитываться на их подвигах.

Российская армия всегда была школой патриотизма, верности Отечеству, примером дисциплины и стойкости. Сегодня долг перед Родиной по призыву на срочную службу в рядах Вооружённых сил Российской Федерации ежегодно исполняют более 2500 якутян. Около 100 жителей республики служат на контрактной основе. Якутяне всегда получают положительные отзывы командиров частей, командного состава Дальневосточного военного округа. Нынешнее поколение военнослужащих тоже продолжает традиции своих предшественников, справляется с возложенными на него задачами и с честью исполняет свой воинский долг.

В этот праздничный день желаю всем защитникам и будущим защитникам Отечества крепкого здоровья, патриотизма, стойкости духа и успехов во всех делах и начинаниях. Мира и добра вам и вашим близким!

А.С. НИКОЛАЕВ, Глава Республики Саха (Якутия).

Уважаемые земляки!

Сердечно поздравляю вас с Днём защитников Отечества – замечательным праздником чести и мужества!

В год 75-летия Великой Победы роль защитников Отечества еще больше становится важной, требуя от мужчин высокого проявления ответственности, силы духа, преданности и самоотверженности. Ведь и сейчас мужество и стремление побеждать и отстаивать свои убеждения также необходимы как в повседневной жизни, так и в профессиональной деятельности.

Желаю всем мирного неба над головой, бодрости духа, семейного благополучия.

И. П. ПАВЛОВ,
глава МО «Момский район».

Дорогие защитники Отечества!

Примите самые искренние поздравления с замечательным праздником – Днём защитника Отечества!

Этот праздник олицетворяет храбрость и честь воинов, защищавших нашу страну во все времена. Стойкость духа, героизм, мужество и беззаветная любовь к Родине проявились в тяжелые годы Великой Отечественной войны.

Достойной сменой ветеранам стали поколения военнослужащих, исполнявших свой интернациональный долг и защищавших территориальную целостность страны.

Это праздник и всех, кто сегодня несет службу в рядах Вооружённых сил России. Офицеры и солдаты Российской армии службой подтверждают свои патриотизм, достоинство, верность, благородство.

Желаю крепкого здоровья, душевного спокойствия, благополучия, тепла родным и близким и долгих лет жизни. И, конечно, мирного неба над головой всем нам!

А.В. АНДРЕЕВ,
глава наслега.

СИРИ СИКСИГИНЭН

РФ. Үлэ министиристибэтэ Россияга социальная бизнсийэни муус устар 1 күнүттэн 6,1 бырыһыан индексациялырын туһунан иһитиннэрдилэр. Уураах бырайыага министирдэр кабинеттарын порталларыгар бэчээттэммит дин СИА [Парламентская газета](#) сиксэнэн суруйар.

«Индексация коэффициента 2020 жыл муус устар 1 күнүттэн социальная төлөбүрдүргэ 1,0612 кээмэйинэн бигэргэтэргэ», — дин суруллар докумуонна.

Индексация 4 мөлүйүөн кэрингэ бизнсийэлээх үбүнэн хааччыллыгытын таһымын үрдэттэ, ол иһингэр 3,2 мөлүйүөн — социальная бизнсийэни ылааччылар дин бырайыакка быһаарыллар.

РФ. Госдума алын кылаас оҕолорун босхо сылаас аһылыгынан хааччыйы туһунан сокуону бигэргэттэ. Докумуонна дойду бэрэсидьинэ Владимир Путин Сүбэ мунһааха анал туһаайытыгар таарыйбыт көнөрүүлэрэ учуоттанылар. Бу туһунан «Российская газета» иһитиннэрэр.

«Бу сүдү суолталаах социальная көүлүлээн буолар, хас биридии алын кылаас үөрэнчичитэ олорор сириттэн тутулууга суох оскуолатыгар босхо аһыыр буолуоҕа», — дин Госдума спикерэ Вячеслав Володин эттэ.

Үөрэх кыһалара бэйэлэрин сайтарыгар күннээҕи менюга тийэ оҕолор тугу аһылыларын туһунан иһитиннэрини таһаарыахтаахтар ирдэнэр. Үбүлээһин федеральной, региональной, олохтоох былаас бүддьүөттэриттэн уонна атын дохуот источниктарыттан хааччыллыаҕа.

Алын кылаас оҕолорун босхо сылаас аһылыгынан хааччыйы 2020 жыл балаҕан ыйын 1 күнүттэн 2023 жыл балаҕан ыйын 1 күнүгэр диири кэрчиктэринэн ытыллыаҕа. Барыллааһын быһытынан 2020 жыл балаҕан ыйыттан — ахсынныга диири уопсайа 26 миллиард солкуобай үп ирдэнэр, онтон 18,5 миллиард дойду хааһынаттыттан.

СР. Роман Дмитриев аатынан көнүл тустууга VIII норуоттар икки ардыларынааҕы турнир уонча тас дойдуттан уонна Россия регионнарыттан спортсменнары түмүөҕэ. Юниордар ортолоругар соҕотох аан дойду таһымнаах күрэхтэһии кулун тутар 7 күнүгэр саҕаланыаҕа.

Дьокуускай куоракка ытыллар Роман Дмитриев турнирыгар барыллаан бэлитэниинэн, Азербайджан, Монголия, Белоруссия, Грузия, Армения, Болгария, Молдова, Македония, Казахстан, Узбекистан тустууктара кытталара былааннаар. Россия регионнарыттан Красноярскыйтан, Бурятияттан, Тываттан, Москвадан, Дагестантан, Санкт-Петербурктан, Кабардино-Балкарияттан уонна да атын хамаандалар кэлиэхтэр. Спорт министирин бастакы солбуйааччыта Семен Чердонов иһитиннэрбитинэн, 150 спортсмен кыттыахтаах.

Быһылгы турнир Кыайы 75 сылыгар аанар, «Кыайыга аян» дин ынырылыах. Тэрийээччилэр күрэхтэһии өрөгөйдөөх арыыытын ураты буолуоҕа дииллэр. Кириилэр ыйааһыннара: 57 кг диири, 61, 65, 70, 74, 79, 86, 97, 125 кг. Кыайылаахтар 70 тыһ.солк. ылаахтара, иккитэр — 50 тыһ., үһүстэр — 40 000 солк. Кыайылаахтар тренердэригэр 40-нуу тыһ.солк. туттарыахтара. Саха сирин сүүмэрдир хамаандатыгар 30 тустуук кириэҕэ, ааттара кулун тутарга чуолкайданыаҕа.

Турнир икки күн — кулун тутар 7 — 8 күннэригэр буолуоҕа.

СИА матырыйаалларынан.

Состав VII группы отчета Правительства Республики Саха (Якутия) по итогам деятельности за 2019 год (24-28 февраля 2020 г.) в Момском районе

СОЛОДОВ Владимир Викторович – председатель Правительства Республики Саха (Якутия).

АТЛАСОВ Александр Павлович – министр сельского хозяйства РС (Я).

ГРИШАЕВ Николай Викторович – первый заместитель министра инноваций, цифрового развития и инфокоммуникационных технологий РС(Я).

ПРИСЯЖНЫЙ Михаил Юрьевич – первый заместитель министра образования и науки РС(Я).

ФИЛИПPOB Алексей Анатольевич – Заместитель министра транспорта и дорожного хозяйства РС (Я).

ЕМЕЛЬЯНОВ Вячеслав Павлович – первый заместитель министра жилищно-коммунального хозяйства и энергетики РС(Я).

АЛЕКСЕЕВ Иван Иванович – первый заместитель министра труда и социального развития РС(Я).

КОРЯКИНА Мария Викторовна – руководитель Департамента комплексного развития системы социального обслуживания Министерства труда и социального развития РС(Я).

МИГАЛКИНА Павла Михайловна – ведущий специалист Департамента комплексного развития системы социального обслуживания Министерства труда и социального развития РС(Я).

АФАНАСЬЕВ Евгений Егорович – заместитель министра строительства РС(Я).

ЧИЧАХОВ Дьулустан Анатольевич – руководитель отдела ведомственного контроля качества медицинской помощи и обращений граждан Министерства здравоохранения РС(Я).

ИВАНОВА Прасковья Юрьевна – заместитель руководителя Департамента стратегического планирования и проектного управления Министерства по развитию Арктики и делам народов Севера РС(Я).

БАЛАНОВ Иннокентий Михайлович – руководитель отдела по развитию традиционных отраслей Севера Министерства сельского хозяйства РС(Я).

БЫРАБЫТАЛЫСТЫБА ОТЧУОТТУУ КЭЛЭР

Владимир Солодов салайааччылаах бырабытталыстыба бөлөҕө олунньу 24-28 күннэригэр Муома улуугулар нэһилиэниэ иннигэр отчуоттуу кэлэрин туһунан иһитиннэри. Бөлөх кэлбит күнүгэр нефтескылаатынан, балыһанан, оскуолаларынан сылдыаа уонна эбиэт кэнниттэн «Осикат» сынныалан киинигэр нэһилиэниэ иннигэр бырабытталыстыба бэрэссэдэтэлэ **В. В. Солодов** отчуоттуоҕа уонна кизэ куоракка көтүөҕэ.

Нөнүө күнүгэр кэлбит бөлөх икки бөлөххө хайдах Улахан Чыыстай уонна Төбүлэх нэһилиэктэригэр барыаҕа. Улахан Чыыстайга барбыт бөлөх Худи-Харючи аатынан таба ыстаадатыгар таһа сылдыар былааннаах.

Ити курдук олунньу 26 күнүгэр Буор Сыһыыга, Собоооххо, олунньу 27 күнүгэр Кулун Өлбүккэ сылдыан отчуоттуохтара. Хас сылдыбыт нэһилиэктэрин айы биридиилээн гражданныр, бэтэрээннэри уонна нэһилиэкт активын кытта көрсүһүүнү оноруохтара.

Бэйэбит иһф.

ТҮӨРТ ҮЛЭ КҮННЭЭХ НЭДИЭЛЭ КҮҮТЭР

Февраль 2020						
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	

Арассыйа олохтоохторун уһун өрөбүллэр уонна түөрт үлэ күннээх кылгас нэдиэлэ күүтэр. Ол курдук, Аҕа дойдуну көмүскээччилэр бырааһынньыктарыгар олунньу 22-23 күннэригэр сынныанабыт, ол кэинэ 25-28 күннэргэ үлэлибит.

Мань таһынан уһун өрөбүллэр аны кулун тутарга күүтэллэр. Ол курдук, кулун тутар 7-9 күннэригэр Аан дойду

Дьахталларын күнүнэн сибээстээн үс күннээх сынныалан буолар. Бу кэинэ эмиэ кылгас үлэ нэдиэлэтэ – 10-13 күннэргэ күүтэр.

Дьэ, онтон күтүүлээх кэтэһиилээх сааскы ылааны күннэрбит сынныаланнара ыам ыйын 1-5 уонна 9-11 күнүгэр буолуохтара.

«Кыымтан».

СОНУННАР

Муома оройуонун нэһилиэгин дыаһалтала Улуу Кыайы 75 сылын көрсө тыыл-үлэ бэтэрээннэригэр, сэри сыйлаларын оҕолоругар араас көрүннээх көмөлөрүн тиздээлэр. Күһүн муус түһэрииттэн саҕалаан бу үлэ быстыбат. Ол иһин махтал тылларын сотору-сотору туталлар. Үлэ-тыыл бэтэрээнэ 87 саастаах Л. Г. Слепцова нэһилиэк дыаһалтатын эдэр үлэһиттэригэр Иван Дягилевка, кэргэнигэр Марианнаҕа, Алексей Корякинна, Сергей Старковка, улуус дыаһалтатын ыччат отделын салайааччытыгар Лилия Слепцоваҕа улахан махталын тиздэр. «Кырдыаҕас, кыаммат дыонно ис сүрэхтэн бэйэ кыабынан көмөбүт иһин махтанабын. Үтүөбүт бэйэбитигэр уон төгүл улаатан эргийдин» диэн албыыр.

Оройуоннааҕы киинэммит библиотека (А. А. Нучеканова) Муома орто оскуола музейн (А. И. Никулина) кытта Улуу Кыайы 75 сылын көрсө «Помним! Гордимся! Благодарим!» акцияны саҕалыырга өрөспүүбүлүкэ олохтоохторугар ынырыгыны таһаардылар. Улуу сэриигэ кыргыспыт, тыылга Кыайыны уһансыбыт бэтэрээннэри кэриэстээн сурукка, санаҕа ВОВ диэн кылгатыны туттубакка, толору «Великая Отечественная война» диэн суруйарга, санарарга ынырдылар.

«Зима начинается с Якутии» өрөспүүбүлүкэтээҕи фестиваль чэрчитинэн

ытыллалар «Бриллиантовые нотки» VII өрөспүүбүлүкэтээҕи фестиваль-күрэх I степеннээх лауреаттарынан **Соболюх орто оскуолатын «Күндүл»** (сал. Л. Е. Тарабукина, О. В. Степанова) ансамбыла ааттанна. Ансамбыл «Кыһынны хотой» үнкүүнэн кытынна.

Кыайыылаах оҕолорбутун, үөрүүлэрин тэннэ үллэстэн туран, эбэрдэлибит!

Олунньу 20 күнүгэр Т. Апросимова аатынан Муоматааҕы норуодунай тыйаатыр гастрольнай бөлөҕө улуу суруйааччы В. Шекспир суруйбут «Гамлет» драматынан уонна кэнсиэртир бырагырааманан киин оройуоннарга айанын саҕалаата. Биригээдэни культуура управлениетын сүрүн үлэһитэ **Э. А. Корякина** салайар. Киинлэр Чуумпу Кытылтан саҕалаан Өймөкөөн, Томпо, Таатта, Чурапчы, Мэнэ-Ханалас улуустарыгар уонна Дьокуускай куоракка сылдыахтара. Онно 21 киһи диктант суруйда. Оттон Сааһырга 9 киһи суруйда.

Олунньу 20 күнүгэр улуус киин библиотекатыгар аҕыйах ахсааннаах норуоттар тылларыгар таба суруйуу тэриллэн ытылынна.

Олунньу 22 күнүгэр улуус фестивала саҕаланар. Онно нэһиликтэр концертнай

бырагырааманан кыттыны ылаллар.

Ити күн нэһиликтэр баһылыктарын сүбэ мунһаҕа буолуоҕа. Онно үптэн саҕалаан сыйлааҕы үлэ былаанын дүүллэһии ытыллыа.

Олунньу 21 күнүгэр Хонуу сэлиэннэтигэр Улуу Кыайы 75 сылыгар анаан оройуон нэһиликтэригэр Спартакиада аһыллытын сизэр-туома буолла.

Үлэһит спортсменнары оройуон баһылыга Иван Павлов, депутаттар оройуоннааҕы сэбиэттэрин председателэ Серафим Мараказов, Муома национальной нэһилиэгин баһылыга Александр Андреев, коммунальной хаһаайыстыба үлэтин ветерана Василий Аммосов эбэрдэлээтилэр. Нэһиликтэр баһылыктара Александр Андреев, Павел Мараказов, Борис Заровняев, Гаврил Слепцов, Артур Тарабукин, Гаврил Соркомов Саха сириин былааҕын өрө таһаардылар.

Олунньу 21-22 күннэригэр ыраахтан-чугастан, оройуон бары нэһиликтэриттэн кэлбит спортсменнар спорт алта көрүнэр – волейболга, хапсаҕайга, остуол тенниһигэр, атах ооньууларыгар, ытыгыга, мас тардыһыга күрэхтэһиэхтэрэ

Бэй. көрр.

БУОР СЫҤЫ СОНУННАРА

Нэһиликкэ «Чыбааҕылаах» диэн ыстаадаҕа хас да үөр бөрө табалары аймыыра биллэр. Маныха бөрөһүтү тутан, «Буран», бензин, хапкаан биэрэн бултатыахха наада. Григорьев Иван Иванович баҕа өттүнэн тахсан биир тыһы бөрөнү бултаабыта биллэр. Бу киһини үчүгэйдик тэрийээн, бултатыахха наада.

Бөһүөлккэ түөрт ынах үс оҕус, биир тыһы ньирийи төрөттө. Онон кэлэр сайын өн буолара сабаҕаланар.

Дьокуускайдааҕы культуура коллеһыгар үөрэнэ сылдьар бэйэбит уолбут Атласов Данил Спиридонович айар кэнсиэрин олохтоохторго бэлэх уунна. Манна киһи дэгиттэр талаанын олохтоохтор көрө сөхтүлэр. Ол курдук ырыаһыт бастына, хомусчут, чабырҕахсыт, тойкусут уонна сценкаҕа да ооньуур, оһуохайдыыр. Быһата эһэтэ Спиридон Иннокентьевич Атласов тыйаҕын хатарар биир кэскиллээх ыччаппытыгар үөрэппит учууталлара уонна олохтоох баһылык бэйэлэрин сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Т. К. Апросимова аатынан оройуоннааҕы норуодунай тыйаатыртан кэлэн «Гамлет – икки олох өрүттэрэ» диэн испэктээҕи уонна кэнсиэри көрдөрдүлэр. Манна артыыстар бэйэлэрин оруолларын сөптөөхтүк арыдылар. А. Мосенкова, С. Варламова, Д. Павлова узбекскай, эвенскэй үнкүүлэрэ ордук сэнээрини ыллылар. Оттон Ю. Ильин уонна В. Слепцов ырыалара өргө диэри дохсун ытыс тыаһынан добууолланна. «Халбас харата» мини-тыйаатыр артыыстара көрү-күлүүнү көбүлээтилэр. Дьэ ити курдук индигирдэр ааспыт нэдиэлэни бэрт сэргэхтик атаардылар.

Н. СОПКОВОМ.

Программа комплексной Спартакиады национальных наслегов, посвященной 75-летию Великой Победы

21 февраля 2020 г.

10-12.00 – Работа мандатной комиссии. Отв. Слепцова К.В., Слепцова Л.С. Место проведения: Актальный зал МО «Момский район».

12.00 – Заседание судейской коллегии. Жеребьевка по волейболу, национальным прыжкам, настольному теннису. Отв.: Судейская коллегия, главы муниципальных образований. Место проведения: актальный зал МО «Момский район».

14.00 – Торжественное открытие Спартакиады. Отв.: Оргкомитет. Место проведения: Арочный спортзал.

15.00 – Волейбол. Отв.: Судейская коллегия. Место проведения: Арочный спортзал.

18.00 – Взвешивание и жеребьевка по борьбе «Хапсагай» и масрестлинг. Отв.: Судейская коллегия. Место проведения: Спортзал МНОШ.

22 февраля 2020 г.

9.00 – Борьба «Хапсагай». Отв.: Судейская коллегия. Место проведения: Спортзал МНОШ.

12.00 – Настольный теннис. Отв.: Судейская коллегия. Место проведения: Арочный спортзал.

15.00 – Национальные прыжки. Отв.: Судейская коллегия. Место проведения: Спортзал МНОШ.

15.00 – Пулевая стрельба. Отв.: Судейская коллегия. Место проведения: Арочный спортзал.

18.00 – Масрестлинг. Отв.: Судейская коллегия. Место проведения: Арочный спортзал.

20.00 – Торжественное закрытие Спартакиады. Отв.: Оргкомитет. Место проведения: Арочный спортзал.

Бильярдный спорт проводится в с. Буор-Сысы 21-22 февраля. Отв.: федерация бильярдного спорта района.

ОРГКОМИТЕТ.

Уважаемые жители Момского района!

В этом году вся наша страна отмечает 75-ю годовщину дня Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов. День Победы – это большой праздник, объединяющий всех людей. В этот день каждый с гордостью и благодарностью чтит память об ушедших на войну.

В этом году в Момском районе учрежден благотворительный фонд «Победа – 75». Собранные фондом средства пойдут на:

Подготовку и проведение празднования Дня Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов;

Финансирование мероприятий по увековечиванию памяти защитников Отечества, сохранению и обустройству мемориалов, памятников и других мемориальных сооружений на территории района;

Оплату полиграфических услуг выпуска книги-памяти «Момчане в годы войны»;

Оказание помощи в оплате лечебного и оздоровительного обслуживания в учреждениях здравоохранения;

Финансовое обеспечение благотворительных и иных акций милосердия, проводимых как Советом ветеранов, так и совместно с другими организациями, оказание помощи ветеранам войны и тыла, детям войны.

Районный Совет ветеранов обращается к руководителям

учреждений, предприятий и организаций района, представителям бизнес-сообщества, всем жителям Момского района. Зная ваше доброжелательные отношения к старшему поколению – участникам войны, труженикам тыла, детям войны, просим перечислить посильный для вас добровольный денежный взнос в фонд «Победа – 75». Доказав тем самым, что не только словом, но и делом вы отдаете дань уважения героям-победителям – всем, кто с оружием в руках отстоял Родину, не жалея жизни, трудились в тылу.

Совет ветеранов.

Реквизиты расчетного счета:

Момское районное отделение общественной организации ветеранов (пенсионеров) войны, труда, Вооруженных сил и правоохранительных органов Республики Саха (Якутия).

ИНН 1416998020 КПП 141601001

ОГРН 1121400000160

№ счета 40703810676000000746

Якутское ОСБ № 8603 Дополнительный офис № 071

Сбербанка России ОАО

БИК 049805609 к/с 30101 810 4 000 00 00609.

Муома орто оскуолатын 90 сылыгар

КӨЛҮӨНЭМ ОБОЛОРУНАН КИЭН ТУТТАБЫН

Мин 1942 сыллаахха 9 сааспар Муома начаалынай оскуолатыгар үөрэнэ кирибитим. Оскуолабыт билигин «Кэнчээри» детсад буолан турар. Учууталбыт Степанов (Ламутский) Платон Афанасьевич этэ. Бэрт абыайах этибит, кыра бабайы кылааска үөрэммиттэр. Оскуола иһигэр хас да тимир оһох баара, туруору туруорбуттар этэ. Остурастарбыт үс Өкүлүүнэлэр этэ: Уваровская Өкүлүүнэ, Тарабукина Өкүлүүнэ, Хадарова Өкүлүүнэ. Кинилэр оһох оттолоро, дьиэ ис-тас үлэтин толороллоро.

Сарсыарда аайы көрүдүөргө стройдатан баран, сэрии туһунан көпсүүлэрэ. Улахан оһолор кулгаах-харах буолан сыыс түһэрбэккэ истэллэрин өйдүүбүн. Мин аҕам Николай Михайлович Миронов гражданскай сэрйигэ сылдыбыт киһи, ол сэрии туһунан ахтылары онороро, нууччалыы үөрэммит буолан, улахан оһолорго даталары нууччалыы этэрэ. Холобур, 1922 сыллаахха диэни 22 годтаахха диирэ. Оһолор эн аҕан манньк эттэ диэн элэктиллэрин өйдүүбүн.

Оччолорго үөрэнэр учебник, тэтэрээт бэрт абыайах этэ. Учуутал биир эмит күн кинигэни уларсара, биир күннэ. Уруучука диэн суоҕа. Бөрүөнү, хабылык курдук мас оностон, онно кыбытарбыт. Химическэй харандааһы кыһыан чэрэниилэ оностон суруйарбыт. Кылааска истинэҕэ биир чүмэчини, биир чүмэчини учууталбыт остуолугар уматан үөрэнэрибит. Икки кылааһы холбуу үөрэтэллэрэ, холобур, иккиһи кытта төрдүһү, маннайгыны кытта үсүһү. Учууталлар переменаҕа балалайкаҕа, мандолинаҕа ооньуулара, үнкүү эмиэ үөрэтэллэрэ. Оһолор таһырдыа

тахсан сэрйилэхэ ооньуурбут. Ньиэмэс уонна сэбиэскэй буоларбыт. Мас сааны, мас бэстилизети улахан оһолор онороллоро. Саас күн уһаагына, уолаттар мас ханкы оностоллоро. Ханкыларын тилэбин дьааһык тимиринэн тимирдээбит буолаллара, туохтааҕар да үчүгэй ханкы буола түһэрэ. Хайыһар диэн олох абыайаҕа. Улахан эрэ оһолорго уларсаллара, кыраларга тиксибэтэ.

Көрүдүөргэ оноруу ла а м п а б а а р а .

Истэкилээнкэ, үһһэ өттө тимир буолар. 2-3 онук лаампа сырдатара. Дьэ итинник хартына дойду үрдүнэн оччолорго баар этэ. Ол эрэри тонору, ачыктыгыры аахсыбакка оһолор билиигэ-көрүүгэ тардыһылар улахана. Танас-сап, ас-үөл кырыымчыга. Сылаас кэмнэ атах сыгыннах кэлэrim, оһолор «Мирошка эмиэ атах сыгыннах» дииллэрэ. Ииппит аҕам араспаанньатынан Миронова диэн сурулларым. Хаар түстэбинэ, хаатынка кэтэrim. Тулаайах уонна ииппит дьонум эмиэ кыаммат буолан, оҕо сааһым ыараханлык ааспыта. Үтө санаалаах ииппит дьонум бэйэлэрэ 4 оһолоохторо, икки тулаайағы иитэ ылан, барыта 6 оҕо этибит. Ити кэмнэ сэрии үгэннээн бара турара. Уруок диэни дьэбэр аахпатабым, тэтэрээти, кинигэни суолга хаарга көмөн кэбиһэrim, оһолор былдыахтара диэн. Дьэитэҕи соруудағы онорбот этим. Ити курдук сылдьан бэһис кылааһы кыайан

бүтэрбэтэrim. Бу кылааска иккис сылга хаалларбыттарыгар бууннаан устунан уурайбытым. 1950 с. үлэҕэ кирибитим.

Иккис кылааска Г. Ф. Степанов, үһүскэ Е. Л. Булдакова үөрэппиттэрэ. Бэһис кылааска Е. Т. Старкова, физкультураҕа А. И. Неустроев, нуучча тылыгар А. Е. Чичигинов учууталлар үөрэппиттэрэ.

Билигин санаатахпына, сэрии сылларыгар үөрэммит оһолор сэрии баастарын оһордууга, олохпут инники сайдарыгар дойду үрдүнэн туохха да тэннэммэт үтөнү онорон, үлэлээн-олорон кэллэхпит. Бэйэм көлүөнэм оһолорунан сокуоннайдык киэн туттабын. Сэрии ыардарын туораан, эйэлэх олоҕу тутуспут, үөрэхтэммит мин көлүөнэм чахчы да чаһылхай олоҕу олорто. Манна кинилэри үөрэппит учууталлар киллэрбит кылааттара тугунан да кэмнэммит.

Муомаҕа үөрэхтээһин 90 сылынан оройун бары олохтоохторун, учууталлары, оһолору истинник эбэрдэлиибин. Эдэрдэр Ийэ дойдуга бэриниилэх буола, аҕа көлүөнэни ытыкты, кини аатыгар сүгүрүйэ улаатын.

Л. Г. СЛЕПЦОВА,

87 саастаах тыыл, үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылларын оҕото.

Архыып докумуоннара туоһулууллар

САХА СИРИТТЭН СЭРИИГЭ АТ ХОМУУРА

1941-1945 сыллардаабы Аҕа дойду Улуу сэриитигэр дойду үрдүнэн ат хомуура дин барбыта. Сэриигэ, киһини кытта тэннэ, биир төһүү тыыннаах күүһүнэн ат буолбута. Кыһыл Аармыйа 1 мөл. 9 тыһ. атыттан сэриигэ мөлүйүөнтэн ордугун сүтэрибитэ.

Сэриигэ мобилизация быһыытынан ынырыллан 6507 ветврач уонна 10290 ветфельдшер кыттыбыта. Отгон Кыһыл Аармыйа Байыаннай-ветеринарнай академията сэрии сылларыгар 1178 ветеринарнай бырааһы, 1220 ветфельдшери, 7016 младшай ветфельдшери, 660 инструкторы, 26 тыһыынчаттан тахса тимир уустарын бөлөмнөн таһаарбыта. Сэрии усуллубуйатыгар ветеринарнай лазареттар сэриигэ бааһырбыт уонна ыалдыбыт 3555764 аты эмтээн үтүөрдүбүттэрэ уонна сэриигэ хат киллэрибиттэрэ. 1. Сэрии иннинэ 1939 с. ССРС Сэбилэниилээх күүстэрин дуураабынан «Лошадь – Красной Армии» дин фонда тэриилибитэ, ол аата аармыйа туһатыгар аты хомуйуу. Бу тыа хаһаайыстыбатын наркоматын иһинэн ытыллар тэрээһин этэ. 2. 1941 с. муус устар 10 күнүгэр Кыһыл Аармыйа генеральной штабын директиватыгар: обоос ата – 20000, артиллерия ата – 4000, киһи миинньэр ата – 4000 наада дин ыйыллыбыта. Сэрии бастакы сылын бүтэһингэр дойду үрдүнэн норуот хаһаайыстыбатыттан Кыһыл Аармыйа туһатыгар 26620 ат туруоруллубута. 3. Саха сирэ сэрии хайа сагаланыабыттан «Красная лошадь» фондага аттары хомуйбут. Манна сыһыаннаах саамай эрдэтэни докумуон 1941 с. бэс ыйын 30 күнүгэр суруллубут.

1942 сылга төһө сылга хомуллубута чуолкайа архыып докумуоннарыттан толору кестөр. Ити сыл тохсунньуга РСФСР Сири наркоматын бирикээһинэн Саха сиригэр akka былаан түспүт. «Лошадь – Красной Армии» фондага сыл устата 8368

сылгы түһүөхтээбэ былааннамыт: үс сааһыттан үөһэ – 5020 сылга, үһүгэр дылы саастаах – 3348 сылга. Саха сири Наркомзема оройуоннарынан былаан түһэрбиттэн көрдөххө, саамай элбэх былаан 810 төбөбө Сунтаар оройуонугар түспүт. Уус-Алданна 690 төбө, Үөһэ Бүлүү, Мэнэ-Ханалас, Орджоникидзевская – 650-нуу төбө, Намна – 620 төбө, Бүлүү – 600, Ньурба – 570, Амма, Таатта – 500-гүү, о. д. а. 1942 сыл этинньи ыйын түмүгүнэн, былааннамыт аттан анара эрэ 4217 төбө хомуллубут. Ордук Бүлүү, Үөһэ Бүлүү, Орджоникидзевская оройуоннара үчүгэйдик хомуйбуттар. Ол курдук, бүлүүлэр былааннарын толоро сыһан 591 сылгыны туттарбыттар. Лаппа үчүгэй көрдөрүүлээх оройуоннары ыллааха: Үөһэ Бүлүү – 533 төбөнү, Таатта – 449, Орджоникидзевская – 543, Амма – 344, Өлүөхүмэ – 398 былааннаабыттан 303 төбөнү туттарбыт.

Биллэрин курдук, сэрии инниттэн 1938 сылтан уонна сэрии сылларыгар, кэннигэр дабын 1950 сылларга диэри кураан, эрдэттэн хаһыннаах, аһыналаах сыллар этилэр. Онон сүөһү иитиитигэр кытаанах сыллар кэлэн ааспыттара, хаһан аһыыр саха сылгытын ахсаана биллэрдик аһыйаабыта. Холобур, Сунтаар оройуона 1940 с. тохсунньу 1 күнүнээби түмүгүнэн, 3633 төбө сылгылаах эбит буоллабына, 1942 с. тохсунньу 1 күнүнээби сибидиэнньээнэн 435 төбө хаалбыт. Бу манна кураантан ураты таһаҕас тизийиитигэр, араас бэдэрээт үлэтигэр 2342 ат тырыллыбытыттан сылгы ахсаана аһыйаабыт буолуон уонна 1941 с. «Лошадь – Красной Армии» фондага сылгы хомуллубут буолуон сөп (ити сибидиэнньэ кестө илик). 4. Ол иһин 1942 с. «Лошадь – Красной Армии» фонда хомууругар саамай элбэх былааннаах сунтаардар баара-суоҕа 112 төбөнү туттарбыт биричинэлэрэ итиннэ сытар. Итинник балаһыанньалаах оройуоннар: Ньурба – 108 төбөнү, Уус-Алдан – 180, Нам – 166, Мэнэ-Ханалас – 203, Горнай –

28 төбөнү туттарбыттар. Сааһынан ыйар буоллааха сунтаардар, ньурбалар, намнар, горнайдар, кэбээйилэр, уус-алданнар 3 сааһыгар диэри биир да сылгылар суох, үксэ кырдыаҕас сылгылары 5-7 саастаахтары туттарбыттар.

Сэриигэ сылдар аттары отунан хааччыйыга Саха сирэ эмиэ кыттыспыта. Докумуоннартан көрдөххө, холкуостарга оннук былаан сүктэриллибит.

Сэрии сылларын исторياتын үөрэппит учуонай Д. Д. Петров «Лошадь – Красной Армии» фонда туһунан суруйбатах. Онон бу арылла илик тизмэ өссө да ымпыктаан-чымпыктаан үөрэтиигэ наадыйар.

1941-1945 с.с. Аҕа дойду сэриитигэр Саха сириттэн 62091 буйун саллааттарбыт кыттыбыттарын таһынан, Саха сиригэр үөскээбит чулууттан-чулуу сылгыларбыт талыллан, снаряд таһытыгар, кавалерияҕа, обооска, обороннай завод үлэтигэр, оккупацияттан босхоломмут дьон олоҕор-дьяһаҕар көмөбө уо. д. а. сэрии кыһалыатыгар кыттыбыттар. Аҕа дойду сэриитин исторياتа кэлин сааһылынаабына мөлүйүөнтэн ордук сэрии хонуутугар охтубут akka кэнэбэс пааматынньык да туруоруохтара дии саныыбын.

П. КОРЯКИН,
СӨ Национальнай архыыбын
докумуоннары туһаныга отделын
начальнига.

Моего папу зовут Артамонов Валериан Дмитриевич.

Я горжусь своим папой. Он работает в Момском пожарном участке шофером. Он очень веселый и жизнерадостный человек. Мы любим что-то вместе делать. Он любит ходить в лес на охоту, рыбалку, очень вкусно готовит.

Я люблю папу, нам с ним хорошо! И он любит с нами играть

Артамонова Анна, 3 «в» кл.

Моего папу зовут Семенов Федот Николаевич, ему 36 лет. Мой папа работает в котельной ГУП ЖКХ, оператором. Папа сначала учился в Верхневиллоиском районе, потом вместе со своей мамой переехал в наш район. В школе учился хорошо. Любимые предметы – физкультура и труд. Из-за состояния здоровья папу не взяли в армию. Мой папа все умеет делать. Если что-то не знает, то он обязательно научится этому, потому что он любит делать что-

Дети пишут

МОЙ ПАПА

нибудь сам. Я хочу, чтобы мой папа был здоровым и счастливым. Я люблю своего папу.

Семенов Кирилл, 3 «в» кл.

Моего папу зовут Сергей, ему 37 лет.

Папа работает на электростанции. Мой папа увлекается рыбалкой, охотой, а еще ремонтировать машину.

Желаю ему хорошей жизни, здоровья, счастья.

Бузанова Кристина, 3 «в» кл.

Моего брата зовут Антон. Ему 17 лет. Он учится в колледже, по специальности инженер по установке противопожарной сигнализации. Он учился в городе Якутске. Он увлекается компьютером. Любит создавать компьютерные игры. Синий – его

любимый цвет. Мой брат любит смотреть ужасы, как и я, любит читать фантастику. Я хочу пожелать ему любви и счастья.

Черов Радомир, 3 «в» кл.

Моего дедушку зовут Александр Алексеевич, ему 67 лет. Он работает в Казенном предприятии Республики Саха (Якутия) «Дороги Арктики». Учился в школе хорошо. Очень любил предметы: историю, географию, астрономию. Он служил в ВВС СССР, его звание капитан.

Дедушка увлекается сельским хозяйством и любит работать в огороде. Его любимые цвета синий и бордовый, любимый фильм «В бой идут одни старики», любимая книга «Два капитана».

Самые наилучшие мои пожелания – чтобы мой любимый дедушка жил долго и никогда не болел. Мой дедушка самый лучший.

Черницын Лев.

ПОБЕДА! 1945/2020

ТЫЫЛГА ҮЛЭЛЭЭБИТ СОБОТОХ БЭТЭРЭЭН

Сэри ияр сылларыгар үлэлээбит, ол кэм бары аһытын-мунун этинэн-хаанынан билбит биһиги ийэбит Старостина Екатерина Егоровна Муомаҕа соботох бэтэрээн.

Ийэбит сэри сабаланыабыттан бүтүөр диэри Калинин аатынан холкуоска ыанныксытынан үлэлээбит. Муомаҕа 1940 сыллаахха холкуостар бастаан тэриллэн үлэлээн истэхтэринэ, Аҕа дойдуга

Улуу сэриитэ саҕаламмыта. Саҥа тэррилибит холкуоска туох улахан тэрээһин, көмө үлэһиттэргэ баар буолуой. Тымны хогон, иһит-хомуос тийбэтэ, баар-суох туттар көлөлөрө – оҕус. Ыанныксыттар харанаттан харанаҕа күнү быһа хогонно, ким эбэлэх оҕотун дьиэҕэ хаалларар, ийэтэ суохтар оҕолорун сүгэн кэлэн, хобуулга сытыаран баран үлэлээтиллэрэ. Чүмэчи суох, тымтык уота сырдатара үһү. Ол сағана саппыкы суох, өрүһүнэр таҥастара – муосуна (сылгы тириитин быһан, ынах кутуругун түүтүнэн быа оностон, онон сиринэн холуоһа курдук оностоллор). Ол муосунаны мин 95-тээх ийэм наһаа элбэхтик кэпсээнигэр ахтар. Элбэҕи умнубут ийэбит арай ити тылы умнубатаҕа сөхтөрөр. Бука, атах тонор муна оннук кытаанахтык иннэҕэ.

Ыанныксыттар күһүн хойукка диэри оттуулар эбит, киһилэргэ эмиз былаан бэрриллэрэ, тымны ууну муосунанан кэһэ сылдьан оттууларын, атахтара тонорун, ынах сааҕар сылыталларын очотообу ыанныксыттар бары ахталлар. Күһүннү сиэннэр ууларын ынах кутуругуттан тардыһан, буутуттан тирэнэн туоруурун ийэм эмиз кэпсиир. Сэри кэмгэр хаһан да бүппэт уонна сыннылана суох ыарахан үлэ – ыанныксыт үлэтэ этэ. Дьахталлар оҕолонон баран аҕыйах хоноот, бу ыарахан үлэҕэ умса анныллаллара, оҕолонон тахсыбыт ийэни, чөлчөк соҕус үлэҕэ ыытар ким да өйүгэр түспэтэ. Дьахталлар үлэлэрин быһыгар дьиилэригэр иһэр муустарын, оттор мастарын бэйэлэрэ таһаллара. Түүн чүмэчи уотугар фронт түүлэх танаһы тигии, бэйэ дьэ иһинээбилэрин таҥастарын тигитэ, астарын астааһын, оҕолорун көрүү – барыта дьахтар үлэтэ. Эр дьон куруук тыа дьоно: кыһын – булт, сайын – от.

17-бэ тийэ ынаҕы илиинэн ыаһын, ыйыһын көрүү, саах таһаарыыта, сүөһүнү

уулаты, оту киллэри – барыта дьахтар чараас санныгар тиксэрэ. Сылаалаах үлэ, инчэҕэй тирбэҕэ быстыбатынан олох, ол үрдүгэр араас мунньахтар, байыаннай бэлэмнэни диэн үөрэхтэр. Барахсаттар ийиэхситтээх эрэ буолан, аан дойдуга арааччылаан, дорубай буолан тонохтатан, сыра-сылба быстар үлэтин үлэлээн,

аас-туор олоҕу тулуйдахтара.

Сэри кэмгэр 2 кг бурдук, 50 гр чэй, 200 гр арыы ыйга биир киһиэхэ бэрриллэрэ. Муомаҕа бу сылларга куобах дэлэй буолан, ачыктааһын суоҕа.

Ийэбит сэри сылларыгар үчүгэйдик үлэлээн, стахановка буолбута. Аҕабыт эмиз. Онон иккиэн 1947 с. «Сэри кэмгэр килбээннээх үлэлэрин иһин» Сталин төбөлөөх мэтээли ылбыттара. Ийэбит ол кэмгэ 22 саастааҕа. Оннук мэтээли ылбыт очотообу 341 киһиттэн билигин ийэбит эрэ улууска баар.

Сэри да бүппүтүн кэннэ ыанныксыт ыарахан үлэтэ наһаа чэпчээбэтэҕэ. Үлэлиир усуллубуйа тупсубатаҕа. 1949 сыллаахха Калинин аатынан холкуос икки ферматын баайа манньк: тимир буочука – 24, биздэрэ – 21, баальнай – 1, тимир күрдэх – 22, хойгуо – 8, луом – 4, сүгэ – 5, баҕыыр – 3, баһымны – 5, оҕус сыарҕата – 25, өгүү быата – 15, дьааһык – 8.

Ийэбит 1959 с. дылы ыанныксыттаабыта уонна наар бастыһаннар кэккэлэригэр сылдыбыт, бочуот дуоскатыгар тахсыбыт. 1953 с. ыйыһы сууккаҕа эбиллиитин 590 гр тизрдэн, холкуоска бастаабыт.

1957 с. биэр ынахтан 639 кг үүтү ыабыт. Онтон 1959 с. 19 сыл ыанныксыттан баран, элбэх оҕолоох буолан, саҥа тутуллубут дөһөдүк түүннү остуораһынан үлэҕэ киирэр, күнүс «Апрелька» дьин олус көрсүө ынаҕын көлүйөн дөһөдүк уу баһар. «Апрелька» ынахпыт барахсан көлүүр да буолара уонна күннэ 8 л үүтү бизрэрэ. Сарсыарда сайын эрдэ ыамна кэлбитин биллэрэн, маҕырыр буолара, утуяа сытан ынахпыт маҕырырырын атын ынахтаран арааран билэрбит.

Хонууга көспүпүт кэннэ ийэбит араас үлэҕэ үлэлээбитэ, аты-эргин хонтуоратыгар «Колымторга» оробуочайдаабыта, кочегардаабыта да,

онтон наар оскуолаҕа харабылынан үлэлээбитэ.

Биһиги ийэбиттэн «сүрбэлдээтим» дьин тылы биридэ да истибэтэхпит. Билигин да үлэлиир баҕата төрүт ааспат, син-биир барытын кыайар-хотор курдук сананар. Күргүөмнээх үлэ дьэиэ саҕаланнаҕына: «Оттон мин тугу көмөлөһөбүн?» диэбитинэн сылдар.

Муома улууһа өссө тэриллэ илигинээҕи былыргы, тымтыгынан сырдатанар, сүөһү тыһынын балаҕаннаах хотону сылытар, буор муосталаах олоҕу көрбүт ийэм, эрдэ тулаайах хаалан, аһыртаннар туһуттан, аны кыра убайыгар, быраатыгар көмөлөһөр-өйүүр соруктаах, бэйэтин харыстаммакка үлэлииргэ кыһалҕа үөрэттэҕэ. Оҕо бэйэтэ бырааттаах убайын хоргуттамакка, эргэ таһаһы абырахаан, тугу булбутунан таһыннаран, ыарыппакка, булбут аһыттан бэрсэн улаатыннарар киһи онорбута. Ол иһин бэйэтин эрэ күүһүгэр эрэнэр, кыайыҕас үлэһит буоллаҕа. Олох бары ыараханын көрбүт, сэри быдан иннинээҕи кэми, сэри сылларын кыһалҕатын этинэн-хаанынан билбит, Кыайы кэннинээҕи сайдыыны, соҕуос кэмин көрбүт ийэм этээччи: «Сэбиэскэй былаас улахан да сайдыыны онорбута, былыр бу манньк олоххо олоруон, оҕо оттору умнуон, дьэ бэйэтинэн сылаас туруо, күнүстэри-түүннэри кнопканы эрэ баттыан, дьэ иһэ күн кирибитин курдук сырдыа, турбанан уу сүүрү туруо, ойбону умнуон иһит-хомуос ыал аайы дэлэйиэ, ас-танас куулунан буолуо диэбиттэрэ буоллар, өйүм да хогон көрүү суох этим, көннөрү тыл дойбоҕун курдук истиэм этэ», – дьин. Көр, оннук былыр киһи өйүгэр баппат, түһэн да көрбөт ол кэмгэ холоотоххо, уйгу-бийан олох кэлбит. Биир киһи үйэтигэр үлүскэннээх олох араас уларыһыта диэтэҕин!

Биһиги күн-күбэй ийэбит, эбэбит, тыыл бэтэрээнэ, ыгык кырдыҕас олунньу 25 күнүгэр 95 сааһын томточчу туолар. Кини олоҕо холубур буолар олох. Үөһээ Айыылар араначчылаан, ийиэхситэ өйөөн, көмүскээн бачча сааһыгар кэллэ. Онон Үөһээ Айыыларга оҕолоро мунура суох махтанабыт, сүгүрүүэбит! Өссө да өйөөн-убаан олорто түһүн дьин көрдөһөбүт. Күн сирэ, көмүскээ, күүстэ-уохта биэр күн-күбэй ийэбитигэр, эйбэс эбэбитигэр! Талба мичил! Уруй-тускуй!

Үлэ, тыыл бэтэрээнэ Е. Е. Старостина оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара.

Роль музыкального воспитания на развитие личности ребенка

В мире прекрасного

Издвеле музыкальному воспитанию придавалось общегуманитарное значение, за ним признавалась ведущая роль в нравственном и интеллектуальном совершенствовании личности. В средние века музыка была такой же неотъемлемой частью воспитания и обучения, как латынь и точные науки. И здесь она была наследницей греческой античности, когда образование юноши нельзя было представить без владения игрой на кифаре, авлосе и лире. Спорт и грамматика от такого соседства вовсе не страдали, а напротив, только выигрывали.

В Европе и России со времен «просвещения и романтизма», в 18-х и 19-х столетиях, эти старинные традиции горячо поддерживали все, благородные дамы и кавалеры владели игрой на музыкальных инструментах и навыками пения. Почему столько внимания в образовании дворянской молодежи отдавали искусству? Ведь тогда благородные мужи видели продолжение своей карьеры отнюдь не в оркестрах или на оперной сцене, но и в армии, и на государственной службе. К чему же тогда было терять время, брэнча на фортепиано и напевая романсы, когда можно было зубрить спряжения немецких и французских глаголов и решать математические задачи. И зачем уделять столь большое внимание искусству, когда в дальнейшей жизни и карьере оно не сыграет существенной роли?

Выдающийся педагог В. А. Сухомлинский считал, что музыкальное воспитание – это не воспитание музыканта, а прежде всего человека. Без музыкального воспитания невозможно полноценное умственное развитие ребенка. Слушая музыку, ребенок познает окружающий мир, его яркие стороны и краски. В его воображении рождаются новые музыкальные образы. Поэтому основами музыкальной культуры, а это способность воспринимать, чувствовать, понимать, переживать музыкальный образ, человек должен с самого раннего детства.

Кирнарская Дина Константиновна, музыкальный психолог, доктор искусствоведения, профессор, подчеркивает десять причин обучать ребенка музыке. Это следование традициям, воспитание воли и дисциплины, развитие математических способностей и пространственного мышления, развитие памяти, быстрое усвоение иностранных слов, грамматики, понимание компьютера, развитие навыков общения, максимальная выдержка и артистизм на всю жизнь, мужество, возможность ориентироваться в нескольких процессах одновременно, и наконец, музыка – наилучший путь к жизненному успеху.

Музыка – это искусство, помогающее становлению личности человека, основа его уверенности, креативности,

инновационной способности. Это – фундамент, на котором строится гражданственность человека. Изучение музыки развивает у ребенка воображение, делает его внутренне богатым и, как следствие, изобретательным и пытливым.

Есть много примеров, когда великие ученые, такие как Эйнштейн, Ландау, Капица были также великолепными музыкантами. Они на хорошем уровне умели играть на классических музыкальных инструментах – фортепиано, на скрипке. Это очень помогало им в работе и творчестве. Поддерживаемые музыкой, они создавали образы нового мира, новую «Вселенную знаний».

Современные исследования указывают на взаимосвязь между умением музицировать и академическими успехами учащихся. Сила и потенциал музыки таковы, что в мозгу человека начинают действовать потайные участки, благодаря которым совмещенный и аккумулированный эффект мыслительной деятельности становится огромным. Результаты тестирования учащихся во многих странах Европы, США и Канады доказывают эту связь. Исследования ученых ясно демонстрируют, что обучение музыке развивает у детей способность пространственно-временной логике, которая является важной предпосылкой обретения математического мышления.

Научные разработки показывают, что самый значительный эффект воздействия музыки наблюдается в начальных классах, когда дети, получающие всего 25 минут обучения игры на фортепиано, показывают на 25 процентов лучшие баллы тестирования по математике, чем дети, не получившие этих музыкальных занятий.

Такая же связь обнаружена и между изучением языков и улучшением письменной грамотности в исследованиях полумиллиона школьников. Так же велико оказалось влияние музыки на память детей. Это еще более ценно, учитывая огромный объем информации, которую необходимо запомнить современному школьнику. Музыка способствует развитию физиологических характеристик мозга детей, но при этом не захламляет его, а наоборот, делает процесс обретения памяти более структурированным и прочным.

Стало быть, музыка, в целом, помогает человеку повысить качество жизни. Человек с музыкальным образованием может лучше выразить свои идеи, он больше склонен к совместным усилиям и имеет огромную тягу к знаниям.

Школьники, занимающиеся музыкой, становятся более самостоятельными, не нуждающимися во внешних стимулах и в посторонней помощи. Учащийся-музыкант должен проводить за инструментом по несколько часов в день, ни с кем не

общаясь, ни к кому не обращаясь за поддержкой, не испытывая внешнего давления. Музыканты – более волевые и сосредоточенные учащиеся.

Для примера приведу несколько фактов, доказывающих, что занятия музыкой приносит огромную пользу в развитии и становлении ребенка как личности. Канадский психолог Э. Шелленберг из Торонтского университета показал, что шестилетние дети, которым на протяжении года преподавали игру на фортепиано или давали уроки пения, в тестах на коэффициент интеллекта получили оценки на 5-6 пунктов выше, чем их сверстники. Шестилетнее обучение музыке или пению повышает коэффициент интеллекта у детей в среднем на 7,5 балла, это действует положительно на школьную успеваемость по предметам, далеким от музыки, например математика, чтение и правописание. Еще великий Конфуций, мудрец и учитель человечества, изрек в свое время формулу успеха: «чтобы процветать в будущем сначала надо стать поэтом, потом вежливым человеком, а если вы хотите добиться полного успеха, то после этого следует стать музыкантом».

Музыкальное образование – это всемирный тренд, и мы не имеем права отставать в этом, тем более что музыка очень близка нам. Мы – древний северный народ. Мы – очень музыкальный народ. На протяжении нескольких веков, живя в тяжелейших экстремальных условиях, мы выжили благодаря умению видеть красоту мира и самое важное, слышать ее. Каждый саха умеет играть на хомусе, петь песни и исполнять хоровод – осуохай. Это умение сделало нас сильнее, мужественнее и умнее.

В заключении хочется сказать, что родители, понимающие роль музыки в детском развитии будут иметь больше поводов гордиться своим ребенком, чем родители, считающие музыкальные занятия бесперспективными. Музыка – лучший учитель, который развивает способность мыслить, а не зубрить готовые знания. Она учит ребенка думать.

Г. Г. ЧЕРОВА,
преподаватель фортепиано ДШИ,
отличник культуры РС (Я).

Кэрэ эйгэтигэр

УРАН ТЫЛ УМСУЛҔАННААХ УРАТЫ КЭНСИЭР БУОЛЛА

«Удьуор утумнар, талаан бэриллэр» дин бэргэн этии олоххо баары даҕатан, номох курдук кырдыгы таба этэрин бэркиһиин эрэ...

Олунньу 8 күнүгэр Индибирдээҕи сынньалан киинигэр А. Д. Макарова аатынан Саха сиригэр култуура уонна искусство колледжын «Народное художественное творчество по виду «Этно-художественное творчество» салаатын 3 кууруһун устудьуона Данил Атласов Н. А. Брызгалов аатынан Индибир орто оскуолатыгар, Индибирдээҕи сынньалан киинигэр үөрэҕин сүннүүнэн практикатын түмүктүүр, бэлэмнээбит кэнсиэрин туруоран киэн биһирэбили ылла. Данил кэнсиэр нүөмүрдэрин бэйэтэ чочуйан, бэлэмнэн, кыттааччылары кытта уопсай тылы булан, элбэх киһини кытыннарбыта, эдэр киһи үөрэнэ сылдьар үөрэбэр, талан

толоруулар Данил оҕолорго уус-уран айымньы дириг эйгэтин табатык дьүөрэлээн толорторбутун көрдөрөр.

Кэнсиэр кыттыылаахтара норуот ырыаларын доҕуһуола суох бэйэ куолаһынан толоруулар сонундук, сэргэхтик иһилиннэ. Ол курдук А. Хадаров «Татыйаас» (Х. Максимов тыл., мел.) «Талба» эбэлэр ансаамбыллара «Үчүгэйин алааспар» (норуот матыыба), эр дьон – Н. Буртахов, П. Атласов, А. Старков, А. Хадаров, Е. Черов, Б. Заровняев, Д. Атласов «Киһиэхэ, төрөөбүт дойдута» (С. Данилов тыл., В. Ноев мел.), Далбар хотуттар – И. Местникова, А. Слепцова, Н. Хабарова, Е. Коркина, М. Кугасова, Л. Иванова, Я. Григорьева, Г. Слепцова «Көлүкчээн» (К. Уурастырап тыл., нор. мат.), Данил Николай

репертуарыттан), «Таптыбын» (Х. Максимов тыл., мел.), «Ньургунуна бэлэхтээ» (П. Тобуруокап тыл., А. Алексеев мел.) уо. д. а. ырыалары толорон, кэнсиэр хас нүөмүрүн аайы кыттан, кырдык да, «талаан таба тайаммыт» ыччата дин сэргии, сэмэйдик ылынныбыт.

Түмүккэ Данил оҕоохай этэн, сээдьни быраата Айдын Атласов таһааран, кыттааччылар дорҕоонноох доҕуһуолларынан бэрт сонун, сэргэх кэнсиэр буолан ааста. Кэнсиэри Индибирдээҕи сынньалан киинин уус-уран салайааччыта С. А. Черова салайан ытта. Данил кэнсиэргэ кыттыбыт бар дьонугар, өйөөбүт Индибирдээҕи сынньалан киинин үлэһиттэригэр, сэргээн-сэнээрэн көрбүт көрөөччүлэригэр дириг махталын тиэртэ. Киһиэхэ алгыс тылларын Индибир нэһилигин баһылыга Б. И. Заровняев, Н. А. Брызгалов аатынан Индибир орто оскуолатын коллективин аатыттан алын кылааска үөрэппит учуутала О. В. Алексеева этилэр, эбэрдэ суруктарын, сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Дэ «талаан бэриллэр» эбит дин кэнсиэр көрө олон Данил эһэтин, нэһилиэк, оройун биллэр олонхотун, тойуксутун, чабырҕахсытын, ырыаһытын, хомусчутун, сцена бэтэрээнин Спиридон Иннокентьевич Атласовы санаан ылым... Спиридон Иннокентьевич хайдах курдук иэйэн-куойан ыллырын, туйарын дыно-сэргэтэ уостан түһэрбэккэ ахта-саныы, кэрэ кэпсээн оносто сылдьаллара үтүө өйдөбүл буолан ахтылла туруоҕа.

Сонун «сүүрэн көрүүлээх» кэнсиэри Данил соҕото булан бэлэмнэн таһаарбыта көрөөччүлэр, олохтоохтор биһирэбиллэрин ылан ылла. Сылдыбыт сэнээрдэ, көрбүт кэрэхсээтэ дин бэлиэтээн туран, Данилга биер дойдулаахтарын ааттарыттан талан ылбыт идэтигэр талаана толору арылла турарыгар, сайдан иһэригэр, үөрэбэр ситиһини баҕарабыт, умнуллубат кэрэ түгэни бэлэхтээбитигэр махталбытын тиэрдэбит.

М. АТЛАСОВА.
Буор Сьһыы.

ылбыт идэтигэр «таба тайаммыт» дуу дин үөрэ-сэргии санаатыбыт. Ол курдук биригэн биер сонун нүөмүрдэр уратытык толорулуннулар, кэнсиэр ис хоһооно сабаланыабыттан бүтүөр диэри ситимнэнэн, уус-уран хомоҕой бэйэ куолаһынан толоруулар истинник-иһирэхтик иһилиннилэр. Кэнсиэр аһыллытыгар Далбар Хотуттар саламалаах арыалларынан сэллээн турдахтарына, Данил оллоонноон олон олонхолоон доллоһуппута, тойуктаан туой буга норуот ырыатынан доҕуһуолланан саамал сайын үрүн тунах ыһаабын санатта. «Талба» эбэлэр ансаамбыллара «Тур, Дьаакы» көрдөөх ырыаны толордо. Дьаакы оруолун Е. Черов сэргэхтик оонньоон көр-нар, ырыа көҕө көһүннэ. Суорун Омоллоон «Уустук үллэри» айымньыта ураты көрүнүнэн – чабырҕабынан туруорулуутун сэнээрэ көрдүбүт. Сүрүн оруолу Данил бэйэтэ толордо, киһини кытта оонньообут оскуола оҕолоро, сынньалан киин үлэһитэ Нь. Уваровскай элбэҕи билбиттэрэ буолуо дин эрэнэ саныытын. Алын кылаас уолаттара (сал. О. В. Алексеева) «Алаас уолаттара» чабырҕабы, өбүгэ оонньоуларын, норуот ырыатынан түһүмэхтэринэн түмэн доҕуһуоллаан ойуоккалаабыттар, ыллан

Буртаховтыын «Добочугуом, тухтан манньк» (С. Данилов тыл., Г. Григорян мел.), алын кылаас уолаттара эр дьон ансаамбылын кытта «Тугун бэрдэй, кэрэтэй» (Н. Сергеев тыл., н. м.) норуокка киэнник биллибит ырыалары хас да куолаһынан толоруулар көрөөччүлэр сэнээриилэрин ылыахтарын ылылар. Хомуһунан Нь. Уваровскай, алын кылаас кыргыттар, М. Габышева, О. Местникова, А. Михайлова, А. Уваровская дьүһүйүүлэрэ, аныгы музыка тэтиминэн Д. Атласов, М. Кугасова, Нь. Уваровскай дьүрүһүтэн толоруулар, оҕо-ыччат дьоммут этигэн хомус эйээрэр дорҕоонулар сүгүрүйэн, оонньоур таһымнарын сайыннаран иһэллэрэ үөртэ. Кэнсиэргэ көрөөччүлэр көрдөрүн көрдөөх сценалар ылааччылар. Ол курдук «Кусчуттар» Д. Атласов, М. Хадаров, М. Никулина, «Эмэхситтэр» Д. Атласов, Нь. Уваровскай, М. Хадаров оруолларын кыайа-хото оонньоотулар. Данил эдьийэ Марилона Кугасова «Олус да кэрэ» ырыаны көрөөччүлэригэр бэлэх уунна. Данил «Сахам сирэ барахсан» (И. Гоголев тыл., Г. Григорян мел.), «Ахтар-саныы Саха сирэ» (В. Заболоцкай репертуарыттан), «Кыыллаах Арыы» (Устин Нохсоров

ЭБЭРДЭЛИБИТ!

Убаастабыллаах **Григорий Михайлович!**

Орто туруу бараан дойду отугар түһэн, олох олоор оноһууламмытын, сиргэ түһэн ситэр-хотор 75 сааскынан итиитик-истинник эбэрдэлибин!

Ытык сааскын ааһа олонор, чугас дьоннорун сылаас сыһыаннарын угуттанан, үтүмэн сылларга биһигини үөрдэ-көтүтэ сылдыбаргар баҕарабын.

Сааһыртан **Розалия Гаврильевна.**

Республиканский конкурс детского творчества «Мы – за раздельный сбор отходов» проходит в Якутске, сообщили ЯСИА в министерстве ЖКХ региона.

Конкурс проводится по двум направлениям: детские рисунки и поделки. Целью конкурса выступает формирование экологической культуры подрастающего поколения.

Участниками могут выступать дети в

В республике В Якутии проводится конкурс детского творчества «Мы – за раздельный сбор отходов»

возрасте от 6 до 17 лет. Оценка творческих работ будет проводиться по трем возрастным категориям:

начальные классы – дети от 6 до 11 лет;

школьники – дети от 12 до 14 лет;

подростки – дети от 15 до 17 лет.

Представленные работы должны отражать тематику раздельного сбора и возможности переработки отходов.

Рисунки принимаются в цветном исполнении на бумаге или холсте формата не менее А4 и не более А3 в любой технике: акварелью, маслом, пастелью, карандашом, мелками. Работа может содержать мотивирующий текст-слоган, отражающий призыв к соблюдению

политики раздельного сбора отходов. В электронном виде (скан либо фотография рисунка) рисунки принимаются в формате JPG, TIFF, PDF. Размер графического файла не должен превышать 15Мб.

Детские поделки могут быть выполнены из разного материала: бумаги, картона, соломы, ткани, пластика, бросового материала, пластилина, глины и другое.

Творческие работы на конкурс принимаются с **15 февраля по 6 марта 2020 года** по адресу: г. Якутск, ул. Кирова 13, 3-й этаж кабинет № 3 или по электронной почте: denjkh@sakha.gov.ru.

ЯСИА.

ТӨРӨӨБҮТ ТЫЛ УОННА СУРУК-БИЧИК КҮНЭ

СААҤЫР. Олунньу 13 күнэ — Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнэ. Саха Сириҥ бастакы Президентэ М.Е. Николаев 1996 сыл олунньу ыйдааҕы «Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүн биллэри туһунан» Ыйааҕар олобуран, С.А. Новгородов төрөөбүт күнэ — олунньу 13 күнэ — Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүнэн биллэриллибитэ.

Манньык күн олохтоһуута Саха Сириҥ төрүт олохтоохторун төрөөбүт тылларын

сайыннарыыга, бастакы саха суругун-бичигин олохтообут саха лингвист-учуонайа, бастакы саха үөрэбин кинигэлэрин таһаарааччы Семен Андреевич Новгородов сырдык кэриэтин үйэтигэр, аатын ытыктатар соруктаах. Бу күн биһиги оскуолабытыгар төрөөбүт тылга аналлаах «Өркөн өй» уонна хоһоон аабытыгар күрэхтэр ыытылыннылар. Бу курдук Ийэ тылбыт күнэ Улахан-Чыыстай орто оскуолатыгар олус

интэриэһинэйдик, тэрээһиннээхтик бэлиэтэннэ.

Туругура, тупса тур,
Тирэбирэ, чинии тур,
Тоҕойдору туораан ис,
Арҕастары ааһан ис,
Саргы дьаһаан Саха тыла,
Сарыал санаам – Саха тыла!

Любовь СОРКОМОВА.

Кэпсиэхпин бабарабын**БИНИГИ ДЬИЭ КЭРГЭН КИЭН ТУТТАР КҮҮСТЭЭХ АНАРДАРБЫТ**

Биһиги дьэиэ кэргэн эр бэртэрин туһунан санааларбын аҕабыттан саҕалыахпын бабарабын.

Аҕабыт Слепцов Иван Иванович аҕыс оҕолоох Иван Прокопьевич уонна Акулина Егоровна Слепцовтар дьэиэ кэргэннэрин бастакы оҕолоро. Кини Төбүлэх нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕабыт

үрдүк унуохтаах, хара баттахтаах, күүстээх илиилээх киһи этэ. Кини сааһын тухары Соболоох нэһилиэгин ыстаадатыгар табаһытынан үлэлээбитэ. Нэһилиэк кырдыабаастара кэпсииллэринэн, наһаа үлэһит, күүстээх киһи эбитэ үһү. 60-ус сылларга кыаммат ыалларга тыраахтарынан, массыынанан түспүт мастарын илиинэн эрбээн, хайытан, сааһылаан биэрэрэ эбитэ үһү. Аҕам, мин санаабар, сүрдээх талааннаах киһи эбит. Нэһилиэк кулубугар ытыллар кэнсиэрдэргэ ийэбинээн куруук кытталара. Ийэм ыллыбыра, аҕам чабырҕаһытыра. Чабырҕаһын, кыра үөрэхтээх буолан, мин начаалынай кылааска үөрэнэр эрдэхпинэ миэхэ аахтарара уонна үөрэттэрэрэ. Ону тэнинэн соболоохтор пьеса туруораллара, онно ийэбинээн кытталарын өйдүүбүн. Аҕабыт маны таһынан түүлүнэн билгэлиирэ, хаартынан уот харахха сэрэбиэйдээн кэпсээн биэрэрэ. Хомойуох иһин, аҕабыт эдэр сааһыгар Төбүлэх ыстаадатыгар үлэли сылдыан суорума суолламмыта. Кини көмүс унуоҕа төрөөбүт нэһилиэгэр Төбүлэххэ көмүллэн сытар.

Быраатым Владимир Ивановичы Муома оройуонугар билбэт киһи суоҕа буолуо. Володя 8 кылааһы бүтэрэн баран, аармыйаҕа барыар диэри, эмиз аҕатын курдук, Таас Үрэххэ табаһыттаабыта. Кини Читаҕа артиллерийскай чааска сулууспалаабыта. Аармыйаттан кэлэн баран, тапталлааһын Валентинаны көрсөн ыал буолбута уонна төрөөбүт сопхуоһугар араас үлэҕэ сылдыбыта. Онтон суоппарга

үөрэнэн, олоһун тиһэх күнүгэр диэри бастаан военкомакка, онтон оройуон дьаһалтатыгар суоппардаабыта. Быраатым барахсан наһаа көнө киһи этэ, үлэтигэр олус эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһара. Кини төһө да кылгастык олордор, кэргэнинээн Валентиналыын түөрт оҕолонон, дьоллоох аҕа-ийэ аатын ылан саха ыалын тэнинэн быр-бааччы олоруттара. Хомойуох иһин, быраатым эрдэ олохтон туораабыта.

Кинилэр улахан уоллара Ваня Муома орто оскуолатыгар үөрэммитэ. Ыал улахан оҕото буолан, ийэлээх аҕатын туттаах киһилэрэ этэ. Дьэиэ үлэтин барытын онороро. Сүрдээх күүстээх оҕо этэ, аҕатынаан күһүн аайы балыкка сылдыһыһара. Онно оскуола оҕото лодка мотуорун санныгар ууран сүгэн, бизрэккэ киллэрэрин туһунан Володя табаарыстара сөбүн кэпсииллэрэ. Ол да иһин буолуо, оскуолаҕа ытыллар «Уол оҕо – кус быһый, ат бөҕө» күрэхтэргэ хас да төгүллээх оскуола солбуллубат чемпиона этэ. Ваня оскуоланы бүтэрээт, дьоллоох Дьокуускай куоракка бэйэтин баҕатынан физкультурнайга үөрэххэ туттарса сылдыан суорума суолламмыта.

Иккис уоллара Анатолий Өймөкөөн улууһугар орто үөрэҕи бүтэрэн, Жатайга слесарь-сантехник идэтин ситиһиилээхтик бүтэрбитэ. Билигин идэтинэн куоракка «Триумф» спортивной комплекскка үлэли сылдыар. Кини эмиз аҕатын кытта кыра эрдэҕиттэн массыына өрөмүөннэһэн, тиэхиньикэҕэ олус сыһыаннаах. Толя кэргэннээх, икки кыыс, уол оҕолоох.

Үһүс уол Вячеслав эмиз Өймөкөөн оскуолатын 8 кылааһын бүтэрэн, убайын Толяны батыһан куоракка кэлэн, үлэли сылдыан аармыйаҕа барбыта. Кини морской пехотаҕа сулууспалаан, элбэх махтал суруктардаах кэлэн куоракка бастах үлэлэргэ салгы үлэлээбитэ. Оскуолаҕа үөрэнэ сылдыан нууччалыы хоһоон суруйан холонон көрбүт, онтон аармыйаттан кэлэн үлэли сылдыан салгы сайыннаран, билигин даҕаны хоһоон суруйуутунан дьарыктанар. Куоракка үлэли сылдыан «Мистер-

Якутск» диэн эр дьонноор күрэхтэригэр бэйэтин санаатын күүһүнэн кыттан, «Мистер-Якутск» аатын ылан барыбытын сөхтөрбүтэ. Биһиги аймах куорат итиччэ элбэх уолаттарын кыайан, оҕобут Слава «Мистер-Якутск» буолбутуттан олус үөрбүппүт, киэн туттубуппут. Ол кэнниттэн фитнескэ дьарыктанан, Санкт-Петербурга бэйэтин баҕатынан баран, күн бүтүнүгэр диэри ол сөбүлүүр дьарыгынан дьарыктана сылдыар. 2019 сылга уолбут сүрээбин анарын көрсөн, ыал буолан үөрүүбүт өссө үрдээтэ. Быраатым төрдүс оҕотунан биһиги дьэиэ кэргэннэ эбэтин аатынан ааттаммыт, бары таптыыр атаахтатар соҕотох кыыспыт Акулинка буолар.

Балтым «үрүн халааттаах аанньалбыт» Марта Ивановна Ньурбаттан төрүттээх, киирбит-тахсыбыт, элбэх кэпсээннээх Игнатьев Василий Васильевичка кэргэн тахсан, түөрт уол оҕо оҕо күн сириин көрдөрбүтэ. Хомойуох иһин, кэргэнэ эмиз биһиги кэккэбигигэр суох. Балтым Марта олох ыарахаттарын туораан, үлэлээн-хамсаан түөрт уолаттарын соҕотоһун итэн, атахтарыгар туруоран, үлэһит онортоото. Улахан уола Петр Муома орто оскуолатын бүтэрэн, киномеханик идэтин баһылаан, «Центральной» кинотеатрга уһундук үлэлээбитэ, элбэх махтал суруктары ылбыта. Онтон сбербаан үлэһитин үөрээбин бүтэрэн, куорат сбербааннарыгар ревизордаабыта. Билигин хаски диэн көлүллэр ыттарынан үлүһүйөн күрэхтэри ыытар, Саха сиригэр кэлэр араас дойдулар туристарын хаҕааһылатар эмиз биир дьикти дьарыктаах. Иккис уол Вася оҕо сылдыан олохтон барбыта. Үһүс уол Андрей эмиз киномеханик, «Синема» кинотеатрга үлэлиир. Ону таһынан эмиз биир наадалаах, миэбэл онорон, туруоран биэрэр сөбүлүүр уонна туһалаах дьарыктаах. Кэргэннээх, уол, кыыс оҕолордоох. Кыра уол Олег «Туундара үөрүүтэ» үнкүү ансаамбылыгар дьарыктаммыта. Ол сылдыан Дьокуускай куоракка ытыллар «Азия оҕолоро» күрэхтэһии аһылыгытыгар уонна Франция куораттарыгар култуурунай бырагыраамаларга кыттан кэлбитэ. Онтон оскуолатын бүтэрэн, Дьокуускайдааһы култуура уонна искусство колледжыгар үөрэнэ сылдыан, үнкүүлүүр буолан «Гулун» ансаамбылга кыттан Кытайга тийэ үнкүүлээбитэ. Олөспэт үнкүүнэн дьарыктанан элбэх тас дойдуларга сылдыбыта биһигини үөрдөр. Үөрэнэ сылдыан ийэтигэр көмөлөһөөрү, үөрээбин тохтогон дойдутугар кэлэн, оройуоннааһы балыһаҕа санитарынан үлэлээбитэ. Аҕатын курдук электрик идэтин баһылаары Дьокуускайга электрик идэтигэр үөрэнэ сылдыан, сүрээбин анарын

(Бүтүүтүн 11 стр. көр).

Уйулба

БЭЙЭНИ УМНАР ТАБЫЛЛЫБАТ

Албаска икки ыал эбэлэрин кэпсэтиилэрин истибитим «ат да маньяба» умнуллубата. Ол иһин литератураны, Интернети хасыһан төрдүн-төбөтүн быһаарарга соруннум. Ону саас-сааһынан эһизхэ кэпсэм.

Кырдыбаастар былыр-былыргыттан эт бэйэлэрин бэркэ билсир буоланнар, туох да кистэлэннэрин күлүүскэ хагаабаттар эбит. Иккиэн да олохторун усталаах туоратыгар үрүн-хара үлэни энэрдэринэн тэлэн, өйдөрө-санаалара олус чөллөркөй, баай уопут бычыахтыы сылдыра өтө көстөр. Ол да буоллар кинилэртэн биридэрэ оҕолоругар, сиэннэригэр кыһамныта сиэри таһынан барбытын дьүөгэтэ сыһанан ааҕарын сэрээн эттэ. Анараанныта туох да иһин бэриммэтэ, «олорохпун олордум, ыччаттарым эрэ сынньанныннар, бүк-тах сылдьан кинилэргэ көмөлөспүтүм сүүс төгүл ордук» диэн булгуруйбат толкуйдаах. Омос иһиттэххэ, кини сөрү-сөпкө этэр курдук. Онуоха эбии биһизхэ, сахаларга, удьуору утумнааччыларга, ардыгар бэйэни да умнан туран кыһамныһан хадаҕалааһын баара мэлдьһилибит. Хомойуох иһин, сорох түгэниэргэ ылар илии билээччитэ суох, оттон көмөнү уунааччы харданы, үгэс курдук, эрэйбэт. Кини сыччах үтүө санаанан салайтарара чуолкай.

Билигин психологтар олоххо чаастатык көстөр бу сиэри таһынан кыһамныһы хайдах быһааралларын ааҕыаха эрэ. Кинилэр быһаарбыттарынан, үгүс аҕам саастаахтарга «Үс «Д» диэн принцип баар. Нууччалаатааха, доживать, доедать, доносить диэннэр.

Синилии тохтуооха. Кистэммэт, сааһырыт киһи олоххо көбө намтыыр, көрүөхпүн көрдүм, сылдыахпын сырыттым диир, онон энергията намтыыр. Ол иһин араас аралдытар-саататар тэрээһиннэргэ, көрсүһүүлэргэ, түмсүүлэргэ барбакка кини бэйэтэ тылланан дьибэ хаалар, түбүгү тылланан ылан сүгэр, эдэрдэрин эһиги сылдьын-көрүн диирэ элбиир. Ис дьынэр, саас баттабатаҕа буоллар, баран көрбүт-истибит киһи диэн санаата дууһатын хайа эрэ муннугар

бүкпүт буолуохтааҕын эдэрдэрэ өйдөөбөккө хаалыахтарын сөп. Ол иһин психологтар сүбэлииллэр: олоххо тардыһы энергията кырдыбаастарга туох да иһин аллара түһүө суохтаах, атах уйарынан кэлэн-баран иһизхэ, түөрт эркингэ хаайтардааха, ис турук кэбириир. Оччотугар уйулба туруга кэбирээн дындааһа ыраахтан кэлбэт. Оттон ыччаттар кырдыбаастарын тэрээһиннэргэ-көрсүһүүлэргэ баралларын көбүлүүхтээхтэр, интэрэһинэй дьарык булан күннэ түбүктээх сылдьын, үөлээннээхтэргин кытта телефонна, ватсапка олорун дииллэр. Олоххо тардыһы уһун үйэлэнигэ тиэрдэр.

Муомаҕа кырдыбаастар Арчы дьэтиттэн арахпаттарын олус да сэргии көрөбүн. Манна дьэ хаһаайката Ирина Николаевна улахан оруоллааһын бары билэбит, кини биридэр аҕам саастааҕы умнууга хаалларбат. Арбаан этии буолбатах, хаста да кини кырдыбаастарыгар телефонунан эрийэн тэрээһиннэ ынырарын истэн турабын. «Ааспыт биэчэргэ кэлбэтэҕин, бүгүн кэлэ сатаа, үөлээннээхтэргининин олус суохтаабыппыт» диэннэ тийэ. Онон киниэхэ улахан махтал буоллун.

«Доедать» диэни таарыйбаппыт, билигин ас-үөл дэлэй буолан, эбэ-эһэ бэйэтин хааччахтаммат. Былыр ыарахан кэмнэргэ оҕо-сигэнэ аһылыгы куду анһан биэри кестүүтэ баара. Бүгүн бу көннөрү уобарастаан этиигэ кубулуйбута, ол аата бэйэбитин эмиз хадаҕаланан диэн. Үһүс «доносить» диэн прицип сүппүтэ-симэлийбитэ диир кыах суох. Биллэн турар, аҕам саастаах киһи танас-сап чааһыгар көһүүн сыһананнар, ыраас-бүтүн буолла да бүтэ диэн толкуйдаах. Онон кини оҕотун сэнэх кууркатын, бэргэһэтин, о. д. а. быраҕан кэбиспэт, бэйэтэ үчүгэй баҕайытык кэттэбинэ да көнүлэ. Оттон психологтар

быһаарбыттарынан, ким баҕарар киһини маннай сирэйиттэн-хараҕыттан, танаһыттан-сабыттан көрөн сыана быһар. Дьэ онтон алтыһан кэпсэти кэнниттэн эрэ ким туга-ханныга чопчуланар: үчүгэй үчүгэйинэн, куһаҕан куһаҕанынан. Ол иһин уйулба үөрэхтээхтэрэ бары биридэр киһи курдук сүбэлииллэр – саас баттаата диэн бүк-тах танһыман, сөбүлээбит танаскытын атыылаһын уонна дьонноох сиргэ эрэ буолбакка, дьибэтигэр-уоккутугар эмиз кыраһыабайдык көстүн диэн. Кэрэ болҕомтону тута тардарын таһынан ытыктабылы уонна сиэрдээх сыһыаны үөскэтэрин, ама, билбэт үһүбүт дуо. Баҕар, сүүспүтүгэр күннээх, өйбүт-төйбүт байбал да буолбуттарын иһин, таннар танаспыт «три с минусом» эпшиэттэстэҕинэ, аһара иһирэх сыһыаны кэтэһэр уустуктардаах. Бренд дэнэр танаһы-сабы хайа да саастаах киһи сырысыбат, ол оннугар маҕаһыһанарга тустааха дьүөрэлэһэр удамыр сыаналаах табаар дэлэй. Бу чааһыгар бэйэбит аҕам саастаахтарбытыттан үөрэбин эрэ. Уу харахпынан көрдөхпүнэ, барахсаттар дьибэлэригэр буоллун, тэрээһиннэргэ буоллун уурбут-туһут курдук танналлар. Ол аата кинилэр олоҕу таптыыллара күүстээх, дьибэ кэргэннэ сыһан истин, кинилэргэ ытыктабыл, убаастабыл улахан. Саамай үчүгэйэ – кырдыбаастар бэйэлэрин бэйэлэрэ сыаналаныылар (самооценка) сөп таһымнаах (адекватнай). Олох нулуунун-аһытыһын амсайыттар, үксүгэр, хаһан да сыыспаттар.

Бу матырыйаалы сөбүлээбит буоллаахытына, салгыы психология тематыгар эмиз суруйуохпун сөп. Миигиннээбэр эһиги элбэҕи билэр буолуохтаахыт, ол да буоллар, ардыгар киһи билбэтэҕэ уонна толору өйдөөбөтөҕө баар буолааччы. Баҕар, суруллубут матырыйаал туһалыан эмиз сөп.

Афанасий ИВАНОВ.

БИҨИГИ ДЬИЭ КЭРГЭН КИЭН ТУТТАР КҮҮСТЭЭХ АҢАРДАРБЫТ

(Иһинин 10 стр. көр).

Сунтаар кыһыһын Соһаны көрсөн ыал буолбута. Үөрэбин бүтэрэн кэлэн электростанцияҕа, нефтебазаҕа үлэһин сылдьан, кэргэнин дойдутугар баран, билигин идэтинэн колледжка преподавателинэн үлэһин сылдьар. Үс оҕолоох дьонун ыал.

Дьэ уонна бэйэм ыал улахан кыыстара Галина буолабын. Күннэ көрдөрбүт биридэр соҕотох Иннокентий диэн уоллаахпын. Оҕо тэһинэн улаатан детсадка сылдьан, Муома орто оскуолатыгар үөрэммитэ. Начаалынай кылааска үөрэнэ сылдьан, «Ситим» ансаамбыл салайааччыта К. И. Сормокова: «Эһэттин Уйбаан Уйбаанабыс

курдук чабырҕаһыт буолаарай», – диэн чабырҕаһа дьарыктаабыта. Хомойуох иһин, эһэтин талаанын ылбатах диэн үнүкүтэ дьарыктаабыта. Ону тэнэ Гаврил Семенович Федоров салайыытынан оройуоннааҕы телестудияҕа, оҕолорго аналлаах «Мичээр» биэриигэ диктордаабыта, сарсыарда эрдэ туран үөрэ-көтө сонуннары кэпси тахсара. Оскуоланы бүтэрэри сылдьан, улахан эчэйиһин ылан, үөрэххэ кыайан кирибэккэ, дойдутугар кэлэн миэхэ көмө буолаары кыра үлэни толорбута. Онтон нөнүө сылыгар куоракка үөрэх туттарса барбыта уонна атыһыт үөрэбэр үөрэнэн,

куорат кыра маҕаһыһаннарыгар үлэлээбитэ. 20 сааһыгар ыал буолбута. Билигин куоракка «Силим» ООО хампаанньатыгар снабженеһинэн ситиһилээхтик үлэһин сылдьар. Кэргэннээх, икки оҕолоох.

Дьэ, ити курдук үс бэйэбит элбээн, оҕо-уруу тэһитэн, элбэх сизэннэн, этэннэ олоробут. Улахан эдьийи буоларым быһыытынан балтыларбар, уолбар, бырааттарбар, сиэннэрибитигэр кытаанар доруобуйаны, үлэбитигэр, үөрэххитигэр ситиһиллэри, уһун дьоллоох олоҕу баҕарабын.

Г. И. ЧУГУНОВА-АРЧЫЛААНА.

ГАРПАННА

БЭЙЭТИН СУЛУН ХААЛЛАРДА

Эвен национальнай культууратын биир улахан пропагандиһа, Муоматтан тахсыбыт суруйааччы, иистэнньэн Акулина Ивановна Чичигинарова-Догдо Асатканни олохтон барбыта хомолтолоох, ыарахан ыары илдэ барда. Ол гынан баран кини бэйэтин суолун хаалларда, кини аата литератураҕа, дьон өйүгэр-санаатыгар, сурукка-бичиккэ хаалла.

Акулина Ивановна хоһооннору суруйууттан

айар үлэтин саҕалаабыта. Хоһооннорун «Чолбон» сурунаалга бэчээттэппитэ. Бэйэтигэр Догдо Асатканни (Догдо Кыыһа) диэн псевдоним ылыммыта. 2016 с. эвен поэтa, филологической наука кандидата В. Д. Лебедевкэ анаан «Табаны таптааччы мин тигэх буолбатахпын» диэн ахты кинигэтин хомуйан бэчээттэппитэ. 2017 с. оҕолорго аналлаах «Имана» кинигэни суруйан бэчээккэ таһаарбыта.

Кини сырдык сэбэрэтин биһиги өйдүүсаныы сылдыһахпыт. Кини куруук күлүсүрү, кэпсии-ипсии сылдыһа бу баарга дылы...

Бу сайын куоракка бара сылдьан кинини көрсүбэтэҕим хомолтолоох. Биһиги, кырдыа барыт дьон, соһуччу илдьит кэлэрин ытырыктата күүтэбит, эйэ-дэмнээхтик, холкутук барарбыт буоллар диэн көрдөһөбүт Танараттан...

Хомолтолоох сонун аҕыйах буоллун, өйдөһүү, сөбүлэн олохсуйдун сир үрдүгэр барытыгар.

Акулина Ивановна кэпсээннэригэр «Гарпанна» бу нүөмэригэр таһааргарыбын.

Е. ГЕРАСИМОВА-АЙНАДЬ.

СҮТҮК

Биридэ Имана аҕата бөһүөлэктиир буолла. Кини онно үлэтэ элбэх, бастаган туран, бородукталара бүтэн эрэр, иккиһинэн, ыйдаабы отчуота уонна оттон биригэдьиэр киһи туруорсара элбэх буоллаҕа.

Оҕолор аҕаларын күүтэллэр да күүтэллэр, кимизэхэ туох кэһии кэлэрин ырыталлар. Оҕолор диэн Иманалаах Эмчэни, оттон кыра киһи Кэһии кэһии эһин диэни сөччө быһаарбат. Кэһии билигин балаакка оҕото, убайдаах эдьийин курдук оонньуу тыаҕа барбат. Оттон улахаттар соло булдулар эрэ, тыаттан арахпаттар, онно кинилэр дырикини күнү быһа экирэтэллэр, отунан-маһынан оонньуулар, отон булан сииллэр. Сороҕор ыаллаах да буолан ылаллар. Эмчэни аҕатын үтүктэн наар бултуу барар, оттон Имана ийэтин курдук ас астыыр, танас абырахтыыр, оҕолорун көрөр уонна Эмчэнины кэтээр.

Оонньуу сырыттахарына Эмчэни аҕата кэлбитин хайдах эрэ таайан, уутугар-хаарыгар кириэн ийэ буола сылдыһар кинини, Мананы соһутан, балааккаларыгар тэбиннилэр. Кэһии тутар үөрүүлэригэр атахтара сирин билбэт буолбут, тиритэн буһан-хаган, аҕылаан аҕай тийбиттэрэ, аҕалара кэлэн чэйди олорор. Оҕолор тохтуу биэрдилэр уонна аҕаларын сирэйин кэтээллэр, туох диир эбит диэн. Аҕалара дьээбэтэ кириэн тугу да билбэтэ буолан саната суох чэйди олорор. Арай өйдөөн көрбүтэ оҕолоро иккиэн субу ытыахча курдук туттан аҕай тураллар эбит. Аҕалара оҕолорун аһынна аҕай уонна иккиэннэрин ынгаран ылан, сырдылааччы сыллаан ылла, ийэлэригэр кэһиилэрин биэрэригэр эттэ.

Ийэлэрэ кыыска эрэһинэ таба оҕотун, оттон уолга бэстилэти уонна. Имана

кэһиитин сулбу тардан ылаат, таһырдыа ойон таҕыста уонна тыатын диэки сүүрү турда. Бэрт өр сүүрэн иһэн тохтоон, дьэ сиргэ олоро түһээт оонньуурун сирийэн көрдө. Бастаан хараҕа тугутчаан хараҕар хатанна, хап-хара харахтар кинини тонолуучу көрөллөр. Имана тугутчаанын аһынна аҕай уонна көрүөх-истиэх, харайыах буолла. Оонньуурун ыга кууспутуна кыысчаан ыллыы-ыллыы мастар быастарынан, томтортон томторго ой-тэбэ сырытта. Ырыа диэни улаханлык билбэт кыра киһи бэйэтэ айан, сороҕор ийэтин үтүктэн дорҕоон таһааран ыллаабыта буолар. Ол сырыттаҕына быраата кэлэн ынгаран аһы бардылар. Тийбиттэрэ: дьиэлээх дьон аһаары остуолларын тула атахтарын үрдүгэр олобруттар, ийэлэрэ уот аттыгар этин хоторор, аттыгар аҕалара, онтон кыра киһи Кэһии олороллор. Уоллаах кыыс кэлэн балыстарын аттыгар олурунан кэбистилэр. Аҕалара этэннэ кэлбит малааһына буолбут быһыылаах, остуол толору ас. Хойутаабыт киһиэхэ Иманаҕа туһунан тэриэлкэҕэ суораха, харах, сылаас быар уурбуттар. Аччыктаабыт аҕай эбит, кыыс барытын сиэн кэбистэ. Аны силии сиһинэ буолла, силии кэнниттэн эмис да эмис эти элийэ-элийэ сиэттилэр. Дьэ ол эрэ кэнниттэн мииннэрин истилэр.

Оҕолор тото-хана аһаан баран буолактарыгар кириэн утуйан хааллылар. Сарсыарда Имана уһукта биэрбитэ балааккаҕа быраатын кытта иккиэйбэтин эрэ утуйа сыталлар эбит. Кыыс бэбэһэнни кэһиитин көрдөөн балаакканы дэлби ыста, булбака аны оонньообут сиригэр баран көрдөөтө да, булбата. Оонньуутун харыһыйан өр да өр ытыы олорто. Быраата кэлэн ааттанан көрбүтүн туох иһин

тохтообот. Сотору аҕата кэлэн, аныгыс барытыгар итиннээбэр өссө үчүгэй оонньуу аҕалыах буолан оҕотун уоскутта. Оҕото уоскуйбутун көрөн аҕата аттыгар кэжкэлэһэ олонор ыллаан барда, эбээнни. Кини ырыатыгар тугу көрбүтүн-истибитин барытын хойууар идэлээх.

ХЯЛИКЫЛ УОННА ИМАНА

Саас. Бу кэмгэ туох барыта уһуктар, күн сырдылааччы тыгар. Имана дьэ күннээн аҕай сылдыһар, бүтүн суума, ол эбэтэр ыстаада табата барыта амкычааны бири гына хаары хаһан лабыкталыы сылдыһаллар. Табалардыын хяликыл тэннэ күннэ сыламныы-сыламныы, табалар хасыт сирдэрин кэрийэн, тон кыһыл отону бэйэтин, сэбирдэхтэрин ичигэстээн сииллэр. Табалар уонна хяликыл быастарыгар Имана эмнэ кинилэри кытта ыллаһан, отон сии сылдыһар. Табалара да, хяликыл да кыыстан үргүбэттэр, ыалласпыттар аҕай.

Сайын. Хяликыл аны сымыыттаан эрэллэрин Маарыйа эмээхсиннэ Имана эппитигэр, эмээхсин: “Хата, сымыытта аҕалаар, буһаран сизхпит”, – диэтэ. Аны Имананы сымыыт хомуурун түбүгэр түстэ, сиидэс былааччыатын тэллэбэр хомуйан балааккатыгар таһар. Бэрт дьохундук, дьонун аһатар-сизтэр киһилии туттар-хаптар кыысчаан. Бултаан кэлбит дьоно, хайдах быһыыланаларын үтүктэр буоллаҕа, кыра киһи. Сотору эмээхсин: “Түксү, харахтаммыттар, аны хомуйума”, – диэбитигэр тохтоото.

Хяликыл – хабды, **иргыт** – күлүмэн, **амкычан** – намыһах хайа.

Природа Момского района воистину великолепна и уникальна

«SakhaLife» организовал 6 февраля 2020 года опрос «В каком улусе Якутии самая красивая природа?» и на 10 февраля лидером является Момский район, набрал 34% голосов, это 26955 ответов.

Для справки: Момский район расположен на северо-востоке республики, занимает площадь 104 626,74 км² [14], что составляет 3,3% площади РС (Я). Территория района располагается в зоне лесотундры, богатой растительностью, деревьями и кустарниками. Климат района резко континентальный. Эта климатическая область, соседствующая с полюсом холода Северного полушария Земли, характеризуется резкими колебаниями температуры. Зимой в межгорных понижениях и речных долинах средняя температура января опускается до отметок -40-45°C, иногда морозы могут достигать -65°C. Летом в понижениях средняя июльская температура составляет +14-15°C. Безморозный период очень короткий – 40-90 дней. Высота снежного покрова в понижениях составляет 40-50 см, в горах – 60-80 см.

Действительно, уже давно якутяне и приезжающие гости в Момский район признают Момский район самым красивейшим из районов Якутии, и об этом свидетельствует количество набранных голосов за нашу красивейшую и уникальную природу, ведь голосовали не только жители Момского района, но и все приезжающие гости и туристы, а также момчане, выехавшие на «большую землю», приняли активное голосование.

В Момском районе сохранилась красивейшая первозданная природа, которая является неоспоримым преимуществом для развития различных видов туризма в районе. Вот небольшая краткая информация.

На реке Индигирке находился легендарный город Зашиверск, переживший свои необычайные взлет и падение, единственный вымерший город в Восточной Сибири. Зашиверск остается одним из самых знаменитых городов своего времени, о былом великолепии которого свидетельствует удивительная по красоте Спасская церковь, построенная в 1700 г. и сохранившаяся до наших дней. Зашиверск, как и Якутск, из-за своего выгодного

месторасположения был «форпостом для дальнейшего приведения под государеву руку» все новых и новых народов и земель северо-востока Азии. Деревянный острог, возникший на перекрестке жизненно важных путей сообщения, был центром торговых ярмарок, местом сбора купцов, путешественников и землепроходцев. В нем побывали знаменитые первопроходцы С. Дежнев, М. Стадухин, И. Ребров, Ф. Врангель, Г. Сарычев, Ф. Матюшкин и другие. В 2019 году было отмечено 380-летие со дня основания Зашиверска – заполярного форпоста Якутии и установлена надвратная башня, там же находится установленная в 2000 году часовая в честь первопроходцев и жителей легендарного города Зашиверска.

В Момском районе находится Улахан-Тарын – самая крупная наледь в России, вторая по величине в мире. Площадь ее составляет 112 кв. км, средняя мощность около 2 м, а максимальная мощность достигает 5-6 м. По площади его ледяное поле равно самому обширному леднику Альпийских гор – Аалечскому и лишь уступает самому длинному леднику Азии – Федченко (на Памире). Она протянулась вдоль русла Момы на 26 км. Это завораживающее зрелище, масштабы вековой наледи поистине поражают своим великолепием, голубой лед и рядом зелен лесов!

На правом берегу реки Момы, в 10 км от реки близ Полярного круга находится вулкан Балаган-Тас (992 м). Над прилегающей местностью он возвышается на 300 м. Кратер имеет чашевидную форму диаметром 150 м. Склоны состоят из базальтовой лавы и пемзы, растет кедровый стланник. Извержение вулкана произошло 300 лет назад. Якуты и эвены назвали эту гору «Огнедышащая гора», впоследствии – «Балаган Таас» (каменная юрта).

Буордахский горный массив, широко известная Мраморная гора, Юрюнг Таастах Хайа (якут. «гора из белых камней»). А в геологии называется месторождение «Солнечный», находится в хребте Черского на берегу реки Тиректях. Нижняя часть горы сложена массивным пластом белого мрамора, верхняя чередуется с пластами темно-серых глинистых мраморированных известняков. Выходы пород имеют красивую ослепительно белую и бледно-розовую окраску, часто с теплым бежевым оттенком. До настоящего времени наиболее качественным считался мрамор из Каррарских карьеров Италии. Из него изготавливали статуи и памятники во многих странах мира. В России из каррарского мрамора созданы сотни скульптур, которые украшают дворцы

Санкт-Петербурга и его пригородов. А наш якутский мрамор по своей окраске и просвечиваемости – основным оценочным критериям превосходит знаменитый итальянский мрамор. У него выявлена уникальная способность просвечиваться в глубину от 2 до 7 см. Итальянский мрамор просвечивается до 3-5 см.

Высшую точку территории Момского района – гора Победа – обнаружили только в 1945 году. До 9 мая 1945 года высшая точка северо-востока Азии и Якутии носила имя начальника МВД СССР Лаврентия Павловича Берия. Потому как здесь были расположены в большом количестве учреждения Дальстроя, в компетенцию которых входили и концентрационные лагеря. После распада Советского Союза восхождение на гору Победа удалось четырем группам, последнее из которых было в 2016 году Федерацией альпинизма и скалолазания РС (Я). Это один из сложных альпинистских маршрутов и немногим Пик Победы покоряется. В 2018 году группа итальянских альпинистов приезжала для восхождения на Пик Победы, но из-за погодных условий не смогли осуществить свою мечту.

И это лишь небольшое и краткое описание достопримечательностей Момского района, конечно же, стоит испытать и экстремальный, захватывающий дух сплав на катамаранах по стремительной реке Индигирке.

Красоту Момской природы можно увидеть на замечательных картинах Афанасия Осипова, уникальные фотографии сделаны Михаилом Черемкиным, нашим земляком, победителем международных фотоконкурсов. А еще лучше приехать и полюбоваться, восхититься замечательной природой, испытать себя на прочность в экстремальных маршрутах, в сплаве по реке по так называемой «Индигирской трубе», протяженностью около 70 км.

Перспективы развития туризма в Момском районе есть, и, рассматривая возможности развития туризма необходимо показать различные его виды, это и спортивный туризм, в том числе водный, пеший с восхождением на горные массивы, использование верховых и вьючных лошадей. А также научного, познавательного, в том числе экологического туризма, ориентированного на различные виды исследований, экологическое образование и воспитание. Безусловно, притягательным остается экстремальный туризм. Для туристов было бы интересно познакомиться с некоторыми обычаями коренного населения, побывать на спортивном зимнем празднике проводов зимы, возможность, поучаствовать в соревнованиях.

Н. Б. ДОБРЯНЦЕВА,
заведующая ОП ГАУ РС(Я) «Центр
«Мой бизнес» в Момском районе».

К СВЕДЕНИЮ НАСЕЛЕНИЯ!

АО «Якутторг» объявляет о снижении цен с 20 февраля 2020 года на социально-значимые продовольственные товары, согласно прайс-листа.

Наименование товаров	ед. изм-я	Оптовая цена	Розничная цена
		(с учетом НДС)	
Мука пшеничная Хлебопекарная в/с	кг	34,03	43,93
Мука пшеничная Хлебопекарная 1 сорт	кг	32,83	42,73
Мука ржаная обдирная	кг	27,09	36,99
Сахар	кг	59,00	67,87
Крупа горох колотый 1/50кг	кг	38,69	44,41
Крупа манная 1/50кг	кг	43,79	50,46
Крупа овсяная 1/50кг	кг	42,30	48,69
Крупа перловая 1/50кг	кг	35,28	40,37
Крупа рисовая 1/25 кг, 1/50 кг.	кг	64,64	74,15
Крупа ячневая 1/45 кг.	кг	34,12	38,99
Крупа гречневая 1/25 кг	кг	72,15	83,32
Крупа гречневая 1/50 кг	кг	71,48	83,32
Соль пищевая молотая высший сорт №1	кг	25,88	29,21
Соль пищевая молотая йодированная высший сорт №1	кг	25,14	28,34
Макаронные изделия Якутский хлебокомбинат	кг	64,93	76,45
Макаронные изделия Якутский хлебокомбинат 400 гр.	пач.	37,50	50,00
Макаронные изделия МАКФА 400 гр	пач.	54,45	58,28
Макаронные изделия Добродея 400 гр.	пач.	46,32	49,00
Макаронные изделия Добродея 900 гр.	пач.	106,66	125,21
Макаронные изделия БЗК 400 гр	пач.	41,25	55,00
Масло растительное ДИВО (объем 1л) 1/15	бут.	98,02	115,70
Масло растительное ДИВО (объем 5л) 1/3	бут.	447,97	530,04
Говядина туш 338 гр в/с Экстра ГОСТ 1/30	бан.	123,70	154,60
Говядина тушеная 325 гр. ГОСТ в/с Экстра 1/24 ООО "ЭПСИЛОН"	бан.	134,71	152,00
Говядина тушеная 0,250 гр 1/27 (СХПК САМАРТАЙ)	бан.	140,17	152,00
Свинина туш.в/с ж/б 338 г ГОСТ 1/30 БурятМясПром	бан.	160,80	178,00
Молоко цельнжирное с сахаром ГОСТ 8,5% ж/б 360 гр 1/45 (КузбасКонсервМолоко)	бан.	76,00	85,00
Молоко сухое цельное 26% жирности 400 гр 1/24 ГОСТ	пач.	158,65	187,65
Молоко сухое цельное 1/25 ГОСТ 26% жир	кг	327,00	345,00

БИЭНСИЙЭНИ «МИР» КААРТАҒА ЭРЭ ТҮҢЭРИЭХТЭРЭ

2020 сыл от ыйыттан биэнсийэни уонна бары социальной төлөбүрдэри, босуобуйалары “Мир” систиэмэ каарталарыгар эрэ түһэрэр буолуохтара. Ол бааннар, эбэтэр Биэнсийэ пуондатын ирдэбилэ буолбатах, федеральной сокуон ирдэбилэ. 2017 сылтан “Мир” систиэмэни киллэрэн, биэнсийэни сана ылааччыларга бу каартаны түнэспиттэрэ. Үгүстэр каарталарын болдьоҕо бүттэбин айыы, кинилэри эмиэ “Мир” каартаҕа көһөртөөн испиттэрэ. 2020 сыл от ыйыгар диэри бу көһөрүү түмүктэниэхтээх.

“Ким даҕаны биэнсийэтэ суох хаалыа суоҕа. Биэнсийэлээх тиэрдэн биэри ханнык көрүнүн таларын бэйэтэ билэр. Кини биэнсийэни тиэрдэн биэрэр тэрилтэни талыан сөп, эбэтэр, дьиэтигэр аҕалан биэрэллэрин дуу, каассаҕа баран ыларын дуу, бэйэтэ талар.

Биэнсийэтин каартаҕа ылын баҕарар буолаҕына, ол “Мир” каарта буолуохтаах. Эбэтэр каартата суох баан счегугар түһэртэрэн, биэнсийэтин ылын сөп”, — диэн Биэнсийэ пуондата иһитиннэрэр.

Ангелина Васильева, “Саха сирэ” хаһыат.

ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ НВК "САХА"

ПОНЕДЕЛЬНИК 24/02

06:00 - Пою мое Отечество 6+
 06:15 - Түһүлгэ тула 12+
 06:30 - Продвижение 12+
 06:45 - Охота и рыбалка в Якутии
 07:15 - Кроссфит 12+
 07:45 - Фестиваль экстремального туризма 12+
 08:00 - Продвижение 12+
 08:15 - Охота и рыбалка в Якутии
 08:45 - Пою мое Отечество 6+
 09:00 - "Саха сирэ" информационной биэри 12+
 09:15 - Дойдум дьоно 12+
 09:30 - Биһиги Аграфена Дмитриевнабыт 12+
 10:15 - Продвижение 12+
 10:30 - Тыыннаах дорбоон 12+
 11:15 - Өркөн өй 12+
 12:30 - Эл Иитгэ 12+
 13:15 - Кыайыы-75 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 13:45 - Көмүс ааттар 6+
 15:15 - Бай 6+
 15:45 - Дыгын ооннуулар-2019
 18:00 - "Саха Сирэ" информационной биэри 12+
 18:15 - Дыгын ооннуулар-2019
 20:45 - Тья ыччата 6+
 21:30 - Эр санаа 12+
 22:30 - Бырааһынныгынан! 12+
 23:45 - Бастың клип 6+
 00:00 - К 75-летию Великой Победы
 00:30 - Документальный фильм с субтитрами 12+
 01:15 - Пою мое Отечество 6+
 01:30 - Түһүлгэ тула 12+
 01:45 - Продвижение 12+
 02:00 - Охота и рыбалка в Якутии
 02:30 - Кроссфит 12+
 03:00 - Фестиваль экстремального туризма 12+
 03:15 - Продвижение 12+
 03:30 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
 04:00 - Тья ыччата 6+
 04:45 - Бырааһынныгынан! 12+

ВТОРНИК 25/02

06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 09:00 - "Саха сирэ" информационной биэри 12+
 09:15 - Выборы-2020 12+
 09:30 - Асчыттар 12+
 10:30 - Санаа күүһэ 12+
 11:00 - Актуальное интервью 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:30 - Лекториум 12+
 13:15 - Кыайыы-75 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 14:00 - Совместные агитационные мероприятия по дополнительным выборам кандидатов в депутаты Госсобрания Ил Түмэн по Арктическому округу №35 12+
 14:30 - Тэтим чааһа 12+
 15:00 - Кэрэ кистэлэнэ 12+
 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 16:15 - Тья ыччата 6+
 17:00 - К 75-летию Великой Победы
 17:30 - Полярная звезда 6+
 17:45 - Мультсериал 6+
 18:00 - "Саха Сирэ"
 18:15 - Сэргээ 12+
 19:00 - "Якутия" информационная

программа 12+
 19:15 - Выборы-2020 12+
 19:30 - Талбан 12+
 20:30 - "Саха Сирэ" информационная программа 12+
 21:00 - Санаа күүһэ 12+
 21:30 - Сэһэн сирэ 6+
 22:15 - Бастың клип 6+
 22:30 - Итоги дня 12+
 23:00 - Сэргээ 12+
 23:45 - Бастың клип 6+
 00:00 - К 75-летию Великой Победы
 00:30 - Документальный фильм с субтитрами 12+
 01:15 - Сэргээ 12+
 02:00 - Итоги дня 12+
 02:30 - Тэтим чааһа 12+
 03:30 - Санаа күүһэ 12+
 04:00 - Актуальное интервью 12+
 04:15 - Сэһэн сирэ 6+
 05:00 - Саҥа күн-Новый день 6+

СРЕДА 26/02

06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 09:00 - "Саха сирэ" информационной биэри 12+
 09:15 - Выборы-2020 12+
 09:30 - Город женщин 12+
 10:30 - Санаа күүһэ 12+
 11:00 - Актуальное интервью 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:30 - Сэргээ 12+
 13:15 - Кыайыы-75 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 14:00 - Совместные агитационные мероприятия по дополнительным выборам кандидатов в депутаты Госсобрания Ил Түмэн по Арктическому округу №35 12+
 14:30 - Тэтим чааһа 12+
 15:00 - Асчыттар 12+
 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 16:15 - Сэһэн сирэ 6+
 17:00 - К 75-летию Великой Победы
 17:30 - Полярная звезда 6+
 17:45 - Мультсериал 6+
 18:00 - "Саха Сирэ"
 18:15 - Аал-луук мас 12+
 19:00 - "Якутия" информационная программа 12+
 19:15 - Выборы-2020 12+
 19:30 - Талбан 12+
 20:30 - "Саха Сирэ"
 21:00 - Санаа күүһэ 12+
 21:30 - Сэһэн сирэ 6+
 22:15 - Бастың клип 6+
 22:30 - Итоги дня 12+
 23:00 - Аал-луук мас 12+
 23:45 - Бастың клип 6+
 00:00 - К 75-летию Великой Победы
 00:30 - Документальный фильм с субтитрами 12+
 01:15 - Аал-луук мас 12+
 02:00 - Итоги дня 12+
 02:30 - Тэтим чааһа 12+
 03:30 - Санаа күүһэ 12+
 04:00 - Актуальное интервью 12+
 04:15 - Сэһэн сирэ 6+
 05:00 - Саҥа күн-Новый день 6+

ЧЕТВЕРГ 27/02

06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 09:00 - "Саха сирэ" информационной биэри 12+
 09:15 - Выборы-2020 12+

09:30 - Готовим вкусно 12+
 10:30 - Санаа күүһэ 12+
 11:00 - Актуальное интервью 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:30 - Аал-луук мас 12+
 13:15 - Кыайыы-75 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 14:00 - Совместные агитационные мероприятия по дополнительным выборам кандидатов в депутаты Госсобрания Ил Түмэн по Арктическому округу №35 12+
 14:30 - Тэтим чааһа 12+
 15:00 - Город женщин 12+
 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 16:15 - Сэһэн сирэ 6+
 17:00 - К 75-летию Великой Победы
 17:30 - Полярная звезда 6+
 17:45 - Мультсериал 6+
 18:00 - "Саха Сирэ"
 18:15 - Один из нас 12+
 19:00 - "Якутия"
 19:15 - Выборы-2020 12+
 19:30 - Талбан 12+
 20:30 - "Саха Сирэ"
 21:00 - Санаа күүһэ 12+
 21:30 - Сэһэн сирэ 6+
 22:15 - Бастың клип 6+
 22:30 - Итоги дня 12+
 23:00 - Один из нас 12+
 23:45 - Бастың клип 6+
 00:00 - К 75-летию Великой Победы
 00:30 - Документальный фильм с субтитрами 12+
 01:15 - Один из нас 12+
 02:00 - Итоги дня 12+
 02:30 - Тэтим чааһа 12+
 03:30 - Санаа күүһэ 12+
 04:00 - Актуальное интервью 12+
 04:15 - Сэһэн сирэ 6+
 05:00 - Саҥа күн-Новый день 6+

ПЯТНИЦА 28/02

06:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 09:00 - "Саха сирэ" информационной биэри 12+
 09:15 - Выборы-2020 12+
 09:30 - Город женщин 12+
 10:30 - Санаа күүһэ 12+
 11:00 - Актуальное интервью 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:30 - Один из нас 12+
 13:15 - Кыайыы-75 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 14:00 - Совместные агитационные мероприятия по дополнительным выборам кандидатов в депутаты Госсобрания Ил Түмэн по Арктическому округу №35 12+
 14:30 - Тэтим чааһа 12+
 15:00 - Готовим вкусно 12+
 16:00 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 16:15 - Сэһэн сирэ 6+
 17:00 - К 75-летию Великой Победы
 17:30 - Полярная звезда 6+
 17:45 - Мультсериал 6+
 18:00 - "Саха Сирэ" информационной биэри 12+
 18:15 - Эл иитгэ 12+
 19:00 - "Якутия" информационная программа 12+
 19:15 - Выборы-2020 12+
 19:30 - Өркөн өй 12+
 20:30 - "Саха Сирэ" информационная программа 12+
 21:00 - Эр санаа 12+
 22:00 - Бай 12+

22:30 - Итоги дня 12+
 23:00 - Эл иитгэ 12+
 23:45 - Бастың клип 6+
 00:00 - К 75-летию Великой Победы
 00:30 - Документальный фильм с субтитрами 12+
 01:15 - Эл иитгэ 12+
 02:00 - Итоги дня 12+
 02:30 - Тэтим чааһа 12+
 03:30 - Эр санаа 12+
 04:30 - Бай 12+
 05:00 - Саҥа күн-Новый день 6+

СУББОТА 29/02

06:00 - Геван 12+
 06:30 - Простые истины 12+
 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+
 09:00 - Новости 12+
 09:15 - Истин илдьит 6+
 09:45 - Бастың клип 12+
 10:00 - Кэл, олоҕ, сэхэргэһиңх 6+
 11:00 - Хранители времени 12+
 11:30 - Новости парламента 12+
 11:45 - Саха итгэбэлэ 12+
 12:15 - Уостан түспэт ырыалар 6+
 12:30 - Асчыттар 12+
 13:30 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+
 14:30 - Геван 12+
 15:00 - Истин илдьит 6+
 15:30 - Санаа күүһэ 12+
 17:30 - Көмүс ааттар 6+
 19:00 - Эн сулускун! 12+
 21:00 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+
 22:00 - ТВ-спорт 12+
 00:00 - Өркөн өй 12+
 01:15 - Тыыннаах дорбоон 12+
 02:00 - Кэһсирэ 12+
 03:00 - Документальный фильм с субтитрами 12+
 03:45 - Продвижение 12+
 04:00 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+
 05:00 - Кэрэ кистэлэнэ 6+

ВОСКРЕСЕНЬЕ 01/03

06:00 - Геван 12+
 06:30 - Кэл, олоҕ, сэхэргэһиңх 6+
 07:30 - Бастың клип 12+
 07:45 - Полярная звезда 6+
 09:00 - Новости 12+
 09:15 - Истин илдьит 6+
 09:45 - Бастың клип 12+
 10:00 - Будем вместе 12+
 10:15 - Родной край 6+
 10:45 - Саас кэллэ! 6+
 11:00 - Мультсериал 12+
 12:00 - Хранители времени 12+
 12:30 - Готовим вкусно 12+
 13:30 - Итоги недели 12+
 14:30 - Геван 12+
 15:00 - Истин илдьит 6+
 15:30 - Золотой фонд 6+
 16:15 - Продвижение 12+
 16:30 - Моя Якутия 12+
 17:00 - Клевая рыбалка 12+
 17:30 - ТВ-Спорт 12+
 20:00 - Тыыннаах дорбоон 6+
 20:45 - Бастың клип 6+
 21:00 - Итоги недели 12+
 22:00 - Эн сулускун! 12+
 00:00 - Кэһсирэ 6+
 01:00 - Эр санаа 12+
 02:00 - Документальный фильм с субтитрами 12+
 03:30 - Клевая рыбалка 12+
 04:00 - Итоги недели 12+
 05:00 - Город женщин 6+

Социальной көмүскэл

БОСХО ДЫИЭНЭН
ХААЧЧЫЛЛЫ БААР ДУО?

СӨ Тутуутун министристибэтин иһинэн нэһилиэннээ социальной көмүскэлэ суох аранатын дыиэнэн хааччыларга судаарыстыбаннай бырагыраамалар бааллар. Ити курдук дыиэ-уот атыылаһарга, эбэтэр тутгарга судаарыстыба көмөтө улахан.

2-5 мөлүйүөнү диэри буор босхо кэлбит үпкэ куоракка кыбартыра атыылаһааха, өлүүлээн тутууга кириэххэ, эбэтэр дыиэ тутуохха сөп. Холобур, өрөспүүбүлүкэбэ Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии бэтэрээннэрин, кинилэргэ кириэсэр кырдыбаастары, төгүрүк тулайахтары, ийэ-аҕа көрүүтэ суох хаалбыт оҕолору, биэс уонна онтон элбэх оҕолоох ыаллары, хотугу эргимтэ оройуоннарыттан көһөн барааччылары дыиэнэн хааччыаллар. Эбэтэр олорор усулуобуйаларын тупсаралларыгар харчынан көмө биэрэллэр.

2018 сыл алтынньытыгар Ил Дархан Айсен Николаев СӨ социальной-экэнэмиичэскэй сайдыытын сүрүн хайысхатыгар быйааһа таһааран, кэнники сэттэ сылга хаһан да көрүллүбэтэх улахан үп көрүллэн, сүүстэн таһа элбэх оҕолоох ыал дыиэтин кэнэттэр кыахтаммыта. Ол курдук, биэс уонна онтон элбэх сокуоннай саастарын туола илик оҕолоох 117 дыиэ кэргэн былларыын 2-5 мөлүйүөн солкуобайга диэри судаарыстыбаттан көмө харчы ылбыта.

СИА.

МАХТИАНАБЫН

Олунньу 10 күнүгэр Тиэхээн ыстаадагыгар бураанынан баран иһэн, Тыаллаах үөһэтигэр тарынна ууга түһэн, анараа дойдуга биер атахпынан үктэнэ сырыттым. Хата, мин дыолбор, аара хас да массыналаах дыон Дьокуускай диэкиртэн кэлэн иһэллэригэр түбэстибит. Миигин, төбөбүттэн атахпар диэри бүтүннүү ууга түспүт киһини, РЭС суопара Неустроев Владислав Михайлович массынагыгар олордон, тута бальһаҕа аҕалан биэрдэ.

Балыһаҕа хирургия отделениетыгар эмтэнним. Манна амарах санаалаах, үтө майгылаах эмчиттэр барахсааттар эмтээн-томтоон бэттэх аҕаллылар. Миигин эмтээбит терапевт Л. В. Слепцоваҕа, сэтстэлэр Туйаара Буртаховаҕа, Ирина Жирковаҕа, Наталья Павловаҕа, Ньургуйаана Слепцоваҕа, Мария Слепцоваҕа, техүлэһиттэр Варвара Жирковаҕа, Виктория Васильеваҕа, Оксана Слепцоваҕа, асчыт Ольга Слепцоваҕа, ас түнтээччи Саргылаана Слепцоваҕа дириһник махтанабын. Бөһүлөккэ массынагынан аҕалбыт, өлүттэн быһһаабыт В. М. Неустроевка, аргыстарбар Толяҕа, Алешаҕа тугуан да кэмэммэт махтал тылым бастынын аныбын. Дьоллоох буолун, уһун үйэлэнин, дыан-дыһаах ылбатын.

ЭБЭ МААРЫА.

Ытыктыыр, улаханлык убаастыыр киһибит, биер дойдулаахпыт Саха Өрөспүүбүлүкэтин Тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ

СЛЕПЦОВ Александр Николаевич

олохтон туораабытынан аймахтарыгар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит. Ыар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Сайды бары олохтоохторун ааттарыттан Чыбааҕылаах нэһилиэтин дыһалтата.

МКУ «Управление сельского хозяйства Момского района» выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу кончины после продолжительной болезни заслуженного работника сельского хозяйства РС (Я), знатного оленевода района, внесшего значительный вклад в развитие сельского хозяйства

СЛЕПЦОВА Александра Николаевича.

Крепитесь, светлая память о замечательном труженике навсегда останется в наших сердцах.

Таптыыр, ытыктыыр бэргэним, быраатым, таайбыт, убайбыт, олоҕун оройуонна таба иититэ сайдытыгар анаабыт Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ

СЛЕПЦОВ Александр Николаевич

уһуннук, ыараханлык ыалдын б. ды. олунньу 18 күнүгэр олохтон барбытын дириһник курутууйан туран бары аймахтарбытыгар, билэр дыонугар иһитиннэрэбит.

Күтөгү Егор Васильевич, эдьийи Галина Николаевна, балыстара, быраата.

Оройуон бары табаһытара, тыатын хаһаайыстыбатын специалистара ыарахан сүтүктэннибит. Биллиилээх табаһыт, СӨ тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ

СЛЕПЦОВ Александр Николаевич

уһун, ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан дириг кутурҕаммытын биригэ үлэстэбит доҕотторугар, чугас аймахтарыгар тиэрдэбит. Александр Николаевич табаһыт, салайааччы быһыытынан кизниик биллэрэ, сүбэ-ама буолара.

Н. И. Габышев, С. А. Соркомов,
Н. М. Борисов, М. С. Соркомов,
Е. К. Слепцов, Я. Е. Слепцов,
П. М. Марказов.

Таба иититигэр олоҕун анаабыт үлэ бэтэрээнэ

СЛЕПЦОВ Александр Николаевич

ыарахан ыарыттан олохтон туораабытыгар балтыларыгар, бырааттарыгар, аймахтарыгар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

«Муома» сохуоска биригэ
үлэстэбит доҕотторо.

Күтүөпүтүгэр Николай Егоровичка, аҕатыгар Егор Васильевичка, Надеждаҕа, Дарияҕа, бары аймахтарыгар таптыыр, ытыктыыр таайдара, убайдара, оройуонна таба иититигэр уһуннук үлэстэбит СӨ тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ

СЛЕПЦОВ Александр Николаевич

уһун, ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

И. Н. Слепцова, Николай, Альбина,
Николай, Дария, Александр, Арюна,
киһилэр дыиэ кэргэттэрэ.

Убаастыыр табаарыспыт үлэ бэтэрээнэ

СЛЕПЦОВ Александр Николаевич

уһун, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытыгар эдьийигэр Галина Николаевнаҕа, чугас дыонугар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ыар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.

Ефимовтар, Корякиннар дыиэ
кэргэннэрэ.

Тэрийээччи: СӨ
Бырабытталыстыбаҕа,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбаннай автономнай тэригтэтэ.
Таһаарааччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбаннай автономнай
тэригтэтэ.
677000, Дьокуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рэ, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.
e-mail: sakhapachat@mail.ru
Генеральной диригтэр
э.т. В.И. СЫРОМЯТНИКОВ.

Сибээс эйгэтин информационнай
технологияҕа уонна маассабай
коммуникацияҕа надзорун
федеральной структуратын Саха
сиринээҥи бырабыланыннытын
20.06.2019 с. бэриллибит
сидиэтиэлиэстибэтин
ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай редактор
э.т. Г. М. ФЕДОТОВ.

Хаһыат нэдиэлэҕэ иккитэ таһар.
Редакцияҕа кирибит суруктар
төнүбэттэр.

Матырыйаалга ахтылар чаччылар иһин
эпизитинэни сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар үлэстэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыттан
атын буолуон сөп.

Биллэриллэр, рекламалар
ис хоһоонноругар эпизитинэни
тустаах киһи сүгэр.
® Реклама быһыытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 14-15 №№-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһыытынан бэчээккэ бэрилиннэ.
Компьютернай талыта, верстка оройуоннааҕы
«Индибир уоттара» хаһыат редакционнай-
полиграфической комплекска оҕоһулан
бэчээттэннэ.
Редакция, типография, таһаарааччы аадырыһа:
Муома улуһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рэ.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.
Сыаната дуоҕабар быһыытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.
Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru